

Intervenció arqueològica al carrer Pere IV, 416-488

DISTRICTE DE SANT MARTÍ
BARCELONA (BARCELONÈS)

Del 16 de juliol de 2018 al 15 de setembre de 2019

Codi: 094/18

Resolucions Generalitat de Catalunya: R/N 470 K121 NB 2018/1-22307 | R/N 470 K121 NB 2018/2-22889 | 470 K121-NB 2019-3-24894 | 470 K121-NB 2019-2-26275

Pau Gómez Aramburu

Mataró, 15 de gener de 2020

SUMARI

1.	SITUACIÓ	4
2.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	4
3.	CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC	7
3.1.	Notícies històriques	7
3.2.	Antecedents arqueològics	10
4.	MOTIVACIÓ	11
5.	FONAMENTS DE DRET	11
6.	METODOLOGIA	11
7.	TREBALLS REALITZATS	12
8.	RESULTATS	12
9.	CONCLUSIONS	14
10.	BIBLIOGRAFIA	16

ANNEX 1. RESOLUCIONS GENERALITAT DE CATALUNYA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

ANNEX 4. INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

ANNEX 5. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

FITXA TÈCNICA

Lloc de la intervenció	Carrer Pere IV, 416-488
Població i comarca	Barcelona, el Barcelonès
Jaciment/s arqueològic/s	Refugi antiaeri núm. 1083/ 0233
Coordenades UTM ETRS 89	X 433638.3 / Y 4584992.4
Promoció	BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals
Execució obra	Dragados
Execució intervenció	Antequem, SL
Direcció tècnica	Pau Gómez Aramburu
Tipus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Control i excavació arqueològica
Codi	094/18
Resolucions Generalitat de Catalunya	R/N 470 K121 NB 2018/1-22307 R/N 470 K121 NB 2018/2-22889 470 K121-NB 2019-3-24894 470 K121-NB 2019-2-26275
Dates	Del 16 de juliol al 31 d'agost de 2018 Del 31 d'octubre al 30 de novembre de 2018 Del 29 de maig al 28 de juny de 2019 Del 16 d'agost al 15 de setembre de 2019
Resum	Amb motiu de les obres del Projecte de reurbanització del carrer Pere IV, entre els carrers Josep Pla i Selva de Mar, s'ha realitzat una intervenció arqueològica per tal de localitzar els refugis antiaeris identificats i publicats a l'Atlas dels Refugis de la Guerra Civil espanyola de Barcelona. La intervenció ha permès identificar una estructura relacionada amb el sistema de regs del s. XVIII i una sèrie de soterranis relacionats amb un edifici industrial del s. XX.
Paraules clau	Sistema de regs Edifici industrial

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

1. SITUACIÓ

La intervenció s'ha situat al carrer Pere IV, al tram comprès entre el carrer Josep Pla i el carrer Selva de Mar (front les finques núm. 416 i 488) al barri del Poble Nou del Districte de Sant Martí de Barcelona, el Barcelonès, afectant una superfície urbanitzada de 10.271 m².

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

L'indret on s'ha portat a terme aquesta intervenció arqueològica es troba a la zona litoral de l'anomenat Pla de Barcelona.

Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil d'identificar al Barcelonès dues grans unitats encara que amb particularitats: la serra de Collserola i el Pla de Barcelona.

La serra de Collserola, que forma part de la Serralada Litoral, limita al N amb el sector central de la Depressió Prelitoral, o sigui el Vallès. A llevant, la serra comença, sobre el Besòs, al turó de Roquetes (305 m). Més enllà, després del Pas del Rei i el Forat del Vent (o Coll de la Ventosa), per on passava el camí que unia Horta amb les terres de Cerdanyola, baixant per Valldaura, s'eleva el turó de Valldaura (422 m), al sud del qual es troba el coll Serola (la seva importància donà nom a la serra), collada pregona per on travessava la carena la ruta principal de Sant Genís a Sant Cugat, passant per Sant Medir. Després s'aixeca el cim culminant, el Tibidabo (512 m), que abans també s'havia conegut com a Puig Aguilar.

Més enllà, la carena descendeix cap a les terres planes del Llobregat. Cal mencionar que a ambdós extrems de la serra, els passos o colls existents rebin el mateix nom: Finestrelles, sota mateix de Sant Pere Màrtir, que ha donat nom a un petit barri, i Finestrelles, topònim ja citat al segle XI (*"in terminum pugiolu que dicunt Finestrellas"*), sota el turó del seu nom. Al N de Sant Andreu.

Aquesta serralada és composta de licorelles silurianes assentades en un basament granític. La socolada emergeix sovint i aleshores apareixen les clapes de granit, característic de les condicions climàtiques d'aquestes latituds mediterrànies. S'ha de dir també, que pel cantó de Montcada i pel d'Olorda hi ha calcàries devòniques, que forneixen sengles cimiteres importants.

La Serralada Litoral, en aquest sector, és un veritable *horst*. El seu vessant marítim davalla molt més suaument que el vessant septentrional o vallesà, que ho fa amb una certa brusquedat. Pel SE, va baixant fins a arribar a la successió de serrats disposats en línia paral·lela amb la carena principal. Aquests serrats són el Turó de la Peira, en terres d'Horta i Vilapicina; el de la Rovira (261 m), el Turó del Carmel (267 m), el del Puget i el de Monterols (260 m). Aquests turons tenen, en general, una composició litològica anàloga a la de la Serralada, tot i que s'hi troben materials del Triàsic inferior. Entre els serrats i la carena principal de la Serralada, s'obre el gran solc Horta- Bonanova, que fou la gran via antiga de les comunicacions i que ara és l'eix de relació de la part alta de la ciutat. En aquest solc, terraplenat amb argiles i pedruscall de peu de muntanya, només es destaca el llindar dels Penitents o dels Quatre Camins, que actua com a veritable partió d'aigües entre les que van a la riera d'Horta i les que baixen per la riera de Vallcarca.

---

¹ (AD. 1991)

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)

Barcelona, el Barcelonès

Pel que fa el Pla de Barcelona, indret on s'ubica l'espai en el qual s'ha dut a terme aquesta intervenció arqueològica, podem dir que es troba oberta a la mar, és limitat per la Serralada Litoral i, a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el Turó de Montjuïc (173 m), que és el punt més elevat, pels turons dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota, etc.. fins el Turó de Montgat. Més enllà del Besòs, la falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalanobalear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el Miocè i el Pliocè, damunt el sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de petits turons.

La falla també és visible en el Pla. Si aquest va baixant suaument i d'una manera regular des de Collserola, en el punt de contacte entre la ciutat vella i l'eixample es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana: les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, dels carrers de les Moles, d'Astruc, de Jovellanos. És un salt que fou aprofitat per a la defensa, recolzant-hi les muralles, o per l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins per aprofitar el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïns i del corrent litoral.

Així, al Pla es poden distingir tres sectors: pla inclinat, pla de baix i turons de ran de mar.

Un primer sector és el pla inclinat, recobert per una heterogènia cobertora sedimentària. Originàriament, les aigües torrencials que baixaven de la serra aportaren diversos materials detrítics damunt el sòcol paleozoic. A causa de les variacions climàtiques (alternança de períodes glacials i interglacials), aquests materials presenten una estratificació ben notable, intercalant-se argiles roges, procedents, de la descomposició de les llicorelles, i crostes calcàries. Damunt, es troba un gruix de sorres d'uns vuit metres de potència, veritable mantell aquífer. Finalment, en certs indrets, apareix un pedruscall mesclat amb argila que, en d'altres indrets, és substituït per un llim groguenc d'origen eòlic, conegut com el nom de *loess*, aportat en els períodes interglacials, secs i ventosos, de mar molt més llunyana².

El pla de baix ocupa l'espai comprès entre l'esglaó citat anteriorment i la mar. És en aquest sector, concretament, on s'ha portat a terme aquesta intervenció arqueològica.

En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, pels corrents marins. Com és característic d'una bona part de la costa mediterrània, en aquest sector del pla es formaren maresmes i estanyols.

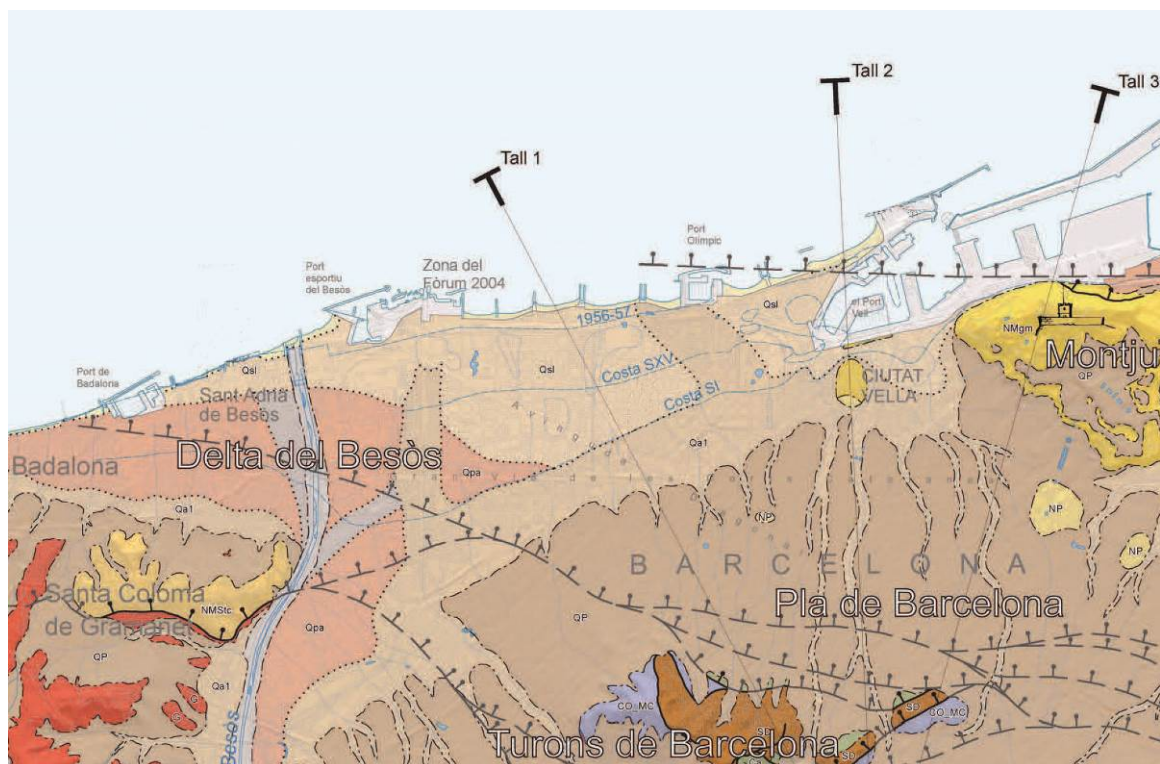
Com que, històricament, la terra guanyà espai a la mar, moltes d'aquestes albuferes i estanys anaren desapareixent, sobretot per l'acció antròpica. Malgrat la seva desaparició, la seva presència arribà a temps no gaire reculats, i molts d'ells han continuat vius en els topònims actuals. Per això, es troba en el sector de marina de Provençals, Banyols, conjunt d'estanys en les terres que presidia l'antic monestir de Santa Eulàlia del Camp, que es trobava per l'indret de l'actual Passeig de Lluís Companys o saló de Sant Joan, cap al Portal Nou; la Llavineria, estanys malsans, que es trobaven pel cantó de mar de Sant Martí; la Llacuna i la Llanera, o *Lacunaria*, que es troba citada, també, pel cantó del Llobregat, com a *Estanno Lanariae*; el ja tant esmentat *stagnu de Porto*, a la barriada de Port; l'estany del Cagalell, i tants d'altres.

---

² (AD. 1991)

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

Evolució de la costa a la zona del Poblenou. Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Dels turons de ran de mar podem dir que es formaren en plegar-se els dipòsits marins que, en el Miocè i el Pliocè, s'havien sedimentat sobre el sòcol paleozoic. El més destacat és la muntanya de Montjuïc, inaccessible des del cantó de mar, vigia de la ciutat, possiblement lloc del seu primer emplaçament i fornidora dels materials amb els quals es bastí una bona part dels edificis monumentals de Barcelona. Dels altres turons, l'ús industrial, com en el cas del turó dels Ollers, pel sector dels carrers d'Escudellers i Nou de Sant Francesc, n'esborraren la presència, i d'altres quedaren dissimulats o submergits per l'urbanisme posterior (el Tàber, des de l'època romana; les Falzies, on s'aixeca la Llotja, la punta del Convent, el Molinar, la Bota, etc.). Des de l'època romana ençà, la costa del Pla de Barcelona ha anat guanyant terreny a la mar, sobretot a causa dels arrossegaments del Besòs, que s'han afegit als que porta el corrent marí tangencial a la costa, el qual erosiona constantment les terres del Maresme.

Són aquests materials els que anaren reblint els estanys i les albuferes abans citats i els que convertiren els turons de les illetes, primer, en *tomboli*, i després, els deixaren en terra ferma. Són aquests materials els que s'acumularen darrere l'escullera feta per a protegir el nou port i que arribaren a formar l'emplaçament de l'actual Barceloneta.

Finalment, l'acció dels corrents de la mar, arrossegant els materials detrítics, terraplenant badies i albuferes, ha ajudat a conferir a la costa del Pla de Barcelona, el seu aspecte rectilini, sense entrants ni accidents notables³

L'indret on s'ha portat a terme aquesta intervenció arqueològica es troba a la zona litoral de l'anomenat Pla de Barcelona. Aquesta és la gran unitat morfològica que, juntament amb la Serralada de Collserola, conformen la comarca del Barcelonès.

El Pla de Barcelona està comprès entre els rius Llobregat i Besòs. Està obert al mar a llevant, limitat per la Serralada de Collserola a ponent i, a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des del Garraf i el turó de Montjuïc fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs.

³ (AD. 1991)

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)

Barcelona, el Barcelonès

El Pla es pot dividir en tres sectors: pla inclinat, turons arran de mar i el pla de baix que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó que formen aquests turons i el mar.

La falla originada al moment de la fractura del massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat de peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectada per tots els moviments orogènics alpins.

En definitiva, podem dir que aquest indret, on s'ha realitzat la intervenció s'assenta sobre una plana quaternària.

3. CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

3.1. Notícies històriques

Sant Martí de Provençals, és un antic municipi del Barcelonès, agregat el 1897 al de Barcelona, situat a la costa, a llevant de l'antiga ciutat, entre el parc de la Ciutadella i el carrer de Marina, d'una banda, i la riera d'Horta (límit amb Sant Adrià de Besòs i Sant Andreu de Palomar), de l'altra.

A la part alta, els turons del Carmel i de la Rovira el separen de Santa Eulàlia de Vilapicina (de l'antic terme de Sant Andreu de Palomar), i el torrent d'en Mariner o de la Partió, de Gràcia. La línia de la costa, fins a la fi de l'edat mitjana, es trobava molt allunyada de l'actual, de manera que la major part del modern barri del Poblenou en restava fora.

Documentat des de 989, es creu que l'origen podia provenir d'un grup de provençals establerts en aquest lloc als moments inicials de la repoblació del terme, després de la presa de Barcelona del 801. Alguns autors defensen, però, que el nom prové dels *agri provinciales* (campes provincials) de l'antiga colònia romana de Barcelona, travessats per la via que conduïa al Vallès pel coll de Finestrelles i per la via de Marina.

En aquest indret consta el 995 una força, i, ja al s. XI, l'església de Sant Martí, dependent de Sant Andreu de Palomar i que, el 1052, passà a dependre de Santa Maria de la Mar de Barcelona. Una tradició llegendària posterior vol veure l'origen del poble en l'establiment vers el 1112 del seguici de la comtessa Dolça de Provença, muller de Ramon Berenguer III de Barcelona. La construcció del rec Comtal al s. X havia fet possible l'increment del poblament en unes terres destinades fins aleshores, principalment, a pasturatge. Un nou creixement és observable al s. XIII amb l'augment del nombre de molins establert al llarg del rec, i fou a partir d'aleshores i especialment del s. XIV que foren construïdes vora les masies grans torres de ciutadans barcelonins, com la torre del Fang, del s. XVI, encara conservada, o la torre dels Pardals del Guinardó; també els hospitalers hi bastiren, vora el Clot de la Mel, la torre de Sant Joan. L'actual església parroquial de Sant Martí de Provençals és obra gòtica tardana, del segon terç del s. XV, amb un interessant timpà esculpit. El campanar, de planta quadrada, i l'acabament de la façana són del s. XVII; actualment és envoltada dels blocs d'habitatges del barri de la Verneda.

La instal·lació de prats d'indianes al s. XVIII inicià el procés d'industrialització, que s'accelerà al s. XIX. Però aquesta transformació afectà especialment el sector costaner del terme i donà origen al barri industrial del Poblenou (concebut inicialment com a model d'un nou tipus de comunitat industrial, al qual fou donat el nom d'Icària); l'església d'aquest nucli fou dita de Santa Maria del Teulat, de l'antic nom (Teulat) que també tingué aquest barri, el qual fou unit per ferrocarril amb Barcelona des del 1845. Aquest sector marítim havia estat destinat antigament a pasturatges comunals de la ciutat de Barcelona (el Joncar), a lloc d'execucions de la inquisició (el Canyet), a camp d'exercicis militars (el Camp de la Bota, al límit amb Sant Adrià de Besòs) i a localització del primer gran cementiri de Barcelona (el Cementiri Vell, del 1818, projectat per Antonio Ginesi).

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

Contigu al Poblenou, vora la carretera de Mataró, sorgí al s. XIX el barri, igualment industrial, de la Llacuna. Situat en un antic estany dessecat els primers anys del s. XIX, gràcies a la sèquia de la Llacuna, que Verboom féu construir el 1716; a l'extrem de llevant d'aquest estany, vora la carretera, existia ja al s. XVII l'hostal de la Granota, que al s. XIX centrà un sector del barri. El Camp de la Bota es formà el 1870, amb famílies xineses vingudes de les Filipines, el barri de barraques de Pequín, ocupat de nou a partir dels anys vint, amb immigrants del S de la Península, alhora que sorgien els nous barris de barraques de la platja de Marbella i del Somorrostro.

L'antic nucli, al voltant de l'església parroquial de Sant Martí, format per un grup de masies, rebia el nom de la Sagrera, però el creixement del nucli de cases existent al llarg de la carretera del Vallès entre el rec Comtal i la riera d'Horta, just al N de l'antic nucli rural, féu que aquest perdés importància i fos designat amb el nom del Fondo de Sant Martí i que el nucli de la carretera heretés el nom de la Sagrera; l'un i l'altre foren separats per la línia del ferrocarril de Girona, i posteriorment, encara, per la gran estació de mercaderies de la Sagrera.

Un altre petit nucli de cases, existent ja al s. XVII, al llarg de la mateixa carretera del Vallès, però més proper a Barcelona, dit el Clot de la Mel o, simplement, el Clot, cresqué també molt ràpidament al darrer terç del s. XIX; de fet, ja al s. XVIII era el nucli més important del municipi, i hi fou traslladada al s. XIX la seu del municipi. L'església de Sant Martí del Clot, bastida els anys 1868-82, esdevingué la parroquial del terme, a la vegada que l'antiga de Sant Martí de Provençals (que havia aconseguit d'independitzar-se de Santa Maria del Mar el 1835), passava a tinença parroquial i que la de Santa Maria del Teulat, fins aleshores capella d'ajuda, es convertia en parròquia.

Més cap a muntanya, prop del Clot, sorgí durant la primera meitat del s. XIX, entre el rec Comtal i la carretera d'Horta, un altre barri, dit inicialment de la Muntanya, però que des de l'inici de la seva urbanització el 1860 rebé el nom popular del Camp de l'Arpa.

Més amunt encara, als vessants del turó de la Rovira, en terres dels masos Guinardó i Viladomat, es formà a partir del 1896 el barri del Guinardó, ja als límits amb Horta i amb Gràcia.

L'eixample de Cerdà, que afectava la major part dels municipis del pla de Barcelona, originà el creixement de tots els nuclis antics, però inicialment només dos barris prengueren entitat durant la segona meitat del s. XIX en l'anomenat eixample de Sant Martí: el del Fort Pius, el més proper a Barcelona, a banda i banda del carrer de Marina (que el 1894 fou agregat ja, en part, a la ciutat), i el del Poblet, a l'indret de l'antiga casa dels Enamorats, entre el Camp de l'Arpa i els límits amb Gràcia i Barcelona; amb la construcció, al centre d'aquest barri, de l'església de la Sagrada Família, que ha pres modernament aquest nom.

Entre el Guinardó i el Poblet, en terres de l'antic mas de Lligalbé, fou construït el 1902 el gran Hospital de Sant Pau. La unió entre la conurbació de Barcelona i Gràcia i els diversos nuclis de Sant Martí es féu total ja en aquests anys, tot seguint la retícula de Cerdà, però a la vegada les vies de l'eixample, com els carrers de València, d'Aragó i de Guipúscoa, la Diagonal, la Gran Via i, especialment, la plaça de les Glòries, la Meridiana i l'autopista del Maresme, juntament amb les vies fèrries de Girona i de Puigcerdà, han deixat els diversos barris (i sovint sectors d'un mateix barri) del tot aïllats i hom ha acabat de perdre la consciència de comunitat de l'antic municipi.

Ja al segle XX, durant la guerra civil espanyola (1936-1939), es dugueren a terme nombrosos bombardeigs sobre la ciutat de Barcelona. El primer atac es realitzà des del mar, entre el 13 i el 14 de febrer de 1937, per mitjà del destructor Eugenio di Savoia, mentre que el primer atac aeri fou el 16 de març del mateix any.

Tots aquests atacs sobre població civil, comportaren la creació del Servei de Defensa Passiva Antiaèria, emmarcat dins la Comissió d'Urbanització i Obres, que gestionà la construcció de varis refugis, inicialment reutilitzant els túnels del metro, però ben aviat es quedaren obsolets pel gran nombre de població que buscava refugiar-se dels atacs, i se'n construïren de nous.

A la tardor de 1936 es van construir a la ciutat de Barcelona 25 refugis simples de coberta de volta, seguint el sistema constructiu de galeria de mina, sense cap servei addicional i pensats per

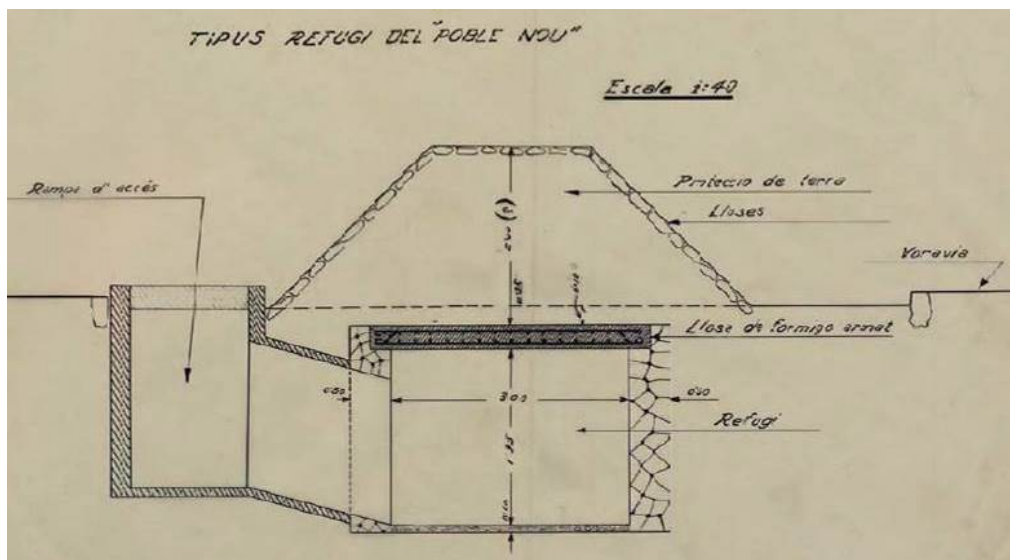
Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

afegir, posteriorment, al servei de clavegueram. Aquest mateix any es construïren 1.400 refugis més a la ciutat.

Molts d'aquests refugis foren construïts pels propis veïns de la zona, els quals per iniciativa pròpia s'organitzaven i es distribuïen les tasques a realitzar, i que en molts casos, es desenvolupaven un cop acabada la jornada laboral. La construcció però, sempre va estar subjecte al control de la junta de Defensa Passiva, qui va emetre una sèrie de requisits que aquestes estructures havien de complir. La tipologia de refugi més recurrent per construir era el de galeria de mina, consistent en excavar un túnel inclinat al subsòl fins a assolir la profunditat necessària que garantia la seguretat a l'interior, no obstant al Poblenou, atès que el nivell freàtic es troba a molta alçada (3m sota el nivell de circulació actual), la tipologia de refugis fou diferent.

Es construïren trinxeres apuntalades amb murs de maçoneria que sustentaven una llosa de formigó damunt de la qual s'hi dipositava un monticle de terra.

Secció del refugi tipus "Poblenou". Museu d'Història de Barcelona

Es construïren aproximadament uns 160 refugis a la zona del Poblenou ja que es tractava d'una zona molt industrialitzada i per tant, en un objectiu principal a destruir atès que algunes de les fàbriques s'havien reconvertit en fàbriques d'armament i també per castigar l'economia catalana i les classes populars.

A partir de mitjan s XX el sector de llevant del territori, que havia conservat fins aleshores el caràcter rural, s'ha omplert de noves urbanitzacions en forma de grans blocs (i fins i tot de conjunts que comprenen l'espai de diverses illes de l'eixample de Cerdà), que, juntament amb noves indústries, han mantingut el caràcter obrer i industrial d'aquest sector del pla de Barcelona, que ja en el període de 1868-74 s'havia caracteritzat com un dels nuclis del moviment progressista i revolucionari català; així, a partir del 1958, han estat construïts a llevant del Poblenou els barris del Maresme i del Besòs, i entre el Poblenou, la Sagrera, el Clot i la riera d'Horta, a la banda de l'antic molí de la Verneda, el barri de la Verneda⁴.

⁴ <http://OOO.encyclopedia.cat/>

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

3.2. Antecedents arqueològics

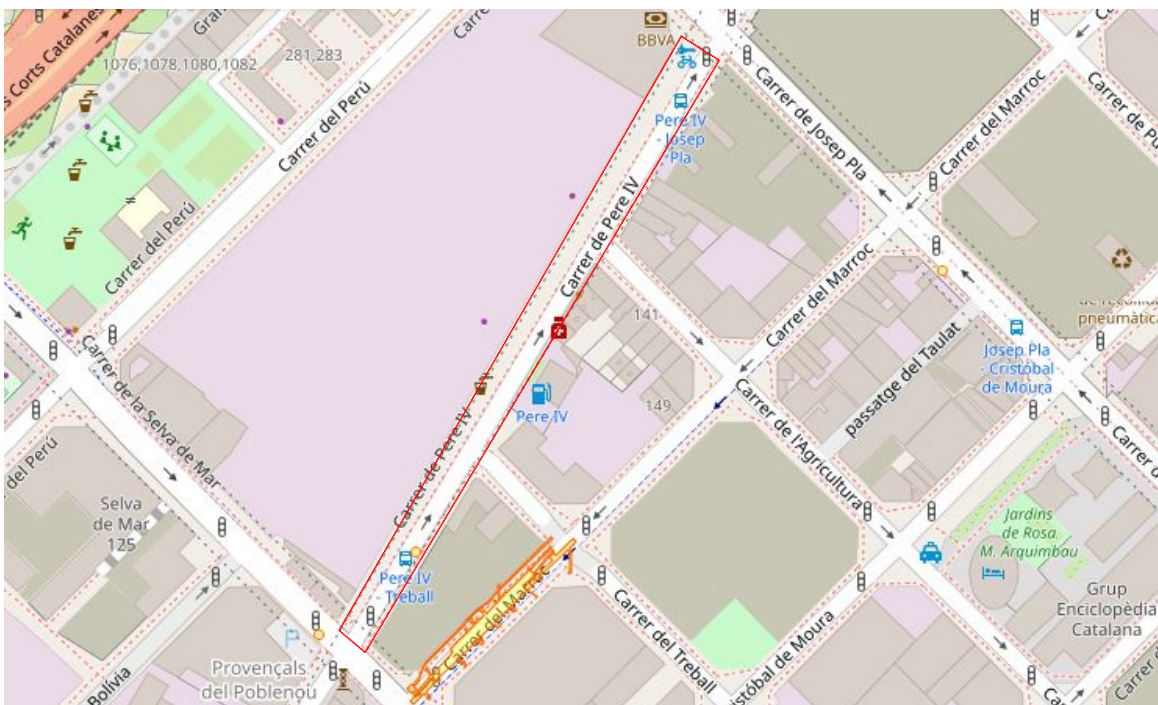
Tradicionalment la zona del Poblenou s'ha caracteritzat per l'existència d'aiguamolls i llacunes que ho convertiren en un espai òptim per a la pastura inicialment i el conreu un cop es reformà el Rec Comtal al segle X.

Aquesta abundància d'aigua i la modernització de l'antic Camí Ral que unia Barcelona amb Mataró l'any 1763, propiciaren que la indústria que fins ara estava dins les muralles de la ciutat, es traslladés a l'exterior, convertint la zona de Sant Martí de Provençals en un espai fortament industrialitzat entre els segles XVII i XX.

El fet d'erigir-se com la zona més industrialitzada de l'estat a la primera meitat del segle XX, la convertí en un objectiu prioritari a l'hora de realitzar bombardejós durant la Guerra Civil espanyola. És per aquest motiu que es construïren nombrosos refugis antiaeris que van quedar registrats en un inventari realitzat l'any 1938 i publicat a l'Atlas del Refugis de la Guerra Civil espanyola a Barcelona, editat per l'Ajuntament de Barcelona i CLABSA.

Els refugis més propers a la zona objecte d'estudi són:

- Refugi núm. 1083 al Carrer Pere IV, 428
- Refugi núm. 0233 al Carrer Selva de Mar amb Carrer Pere IV
- Refugi núm. 1326 al Carrer Josep Pla

Ubicació dels refugis respecte l'àmbit d'actuació de l'obra (en vermell)

Alguns refugis propers al carrer Pere IV han estat documentats en diferents intervencions arqueològiques. És el cas del refugi núm. 882, situat al carrer Espronceda, 146-152, on es localitzà part de l'accés al refugi, construït per l'empresa Oliva Artés per salvaguardar els seus treballadors.

Al carrer Lope de Vega, entre els núm. 11 i 37, es documentà un refugi en molt bon estat, a excepció de dues de les entrades que estaven tapiades. Es tracta del refugi núm. 1331 que

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

segueix longitudinalment el carrer i que complia els cànons tipològics dels refugis "Poblenou". Té planta rectangular de 80 m de longitud, 3 m d'amplada i 1,9 m d'alçada, amb murs de maçoneria de 0,5 m de gruix i coberta de llosa plana de formigó armat amb un gruix de 0,35 m, que es troba a escassos centímetres del nivell de circulació actual. Com a elements addicionals conserva una latrina.

4. MOTIVACIÓ

La intervenció arqueològica ve motivada per l'execució de les obres del "Projecte de reurbanització i infraestructures del carrer Pere IV, entre els carrers de Selva de Mar i Josep Pla". Aquest projecte preveu la remoció de terres al subsòl en una zona on, segons el llistat de refugis publicat conjuntament entre l'Ajuntament de Barcelona i CLABSA, s'hi ubiquen 3 refugis antiaeris. Tot i la inexactitud de la ubicació s'ha vist convenient la realització del seguiment i control arqueològic dels moviments de terres prevists al projecte d'obra.

5. FONAMENTS DE DRET

Llei 9/1993 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993)

Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

6. METODOLOGIA

Les tasques de documentació arqueològica s'han desenvolupat seguint el mètode de registre de dades proposat per E.C. Harris i A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciment i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Es distingeixen i retiren cada un dels diversos nivells i estrats localitzats, d'acord amb criteris estratigràfics, de textura, composició i color. Per el registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominats Unitat Estratigràfica (UE), que individualitza els uns dels altres i de la qual se'n realitza una fitxa. En aquesta, s'indica la seva ubicació en el context general del jaciment, la descripció i la posició física respecte a la resta d'UE amb què es relaciona així com la seva datació.

S'ha realitzat l'aixecament planimètric dels diferents àmbits d'actuació, tot assenyalant les zones intervingudes, els diferents nivells i restes localitzades, així com també, les plantes generals del jaciment, plantes concretes i seccions que complementin la documentació de cadascuna de les tasques desenvolupades. Els plànols s'han digitalitzat amb el programa AutoCAD 2013.

També s'ha realitzat el corresponent reportatge fotogràfic de tots els treballs realitzats i de cada una de les estructures localitzades per tal de deixar constància dels mateixos.

El material arqueològic s'ha netejat i inventariat segons el plec de condicions tècniques del Projecte d'Intervenció Arqueològica realitzat pel Servei d'Arqueologia de Barcelona.

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

7. TREBALLS REALITZATS

Els treballs arqueològics realitzats han consistit en el seguiment de l'excavació del rebaix de la caixa per a la substitució de l'actual paviment fins a una profunditat de 0,3 m. Seguidament s'han executat un total de 5 rases, dues per a la instal·lació del nou clavegueram; una per a la xarxa de recollida pneumàtica d'escombraries; una per a la instal·lació de nous serveis relacionats amb l'aigua i una última per el desviament d'un servei de gas. Totes ubicades longitudinalment al carrer Pere IV, al tram entre el carrer de Selva de Mar i el carrer de Josep Pla.

Rasa 1:

Transcorre per la calçada i es situa a la banda SE de la intervenció, paral·lel a la línia de façana del carrer Pere IV. Presenta una longitud de 256 m, una amplada de 0,6 m i una profunditat de 0,7 m.

Rasa 2:

Correspon a un tram de col·lector que transcorre de NE a SO, paral·lel a la línia de façana del carrer i a 15 m de distància respecte les façanes de la banda SE. Presenta una longitud 414 m, una amplada de 0,80 m i una profunditat de 2,30 m als extrems i 1,80 m a la part central, creant així un pendent descendent vers els extrems NE i SO des del centre del carrer. A l'extrem NE presenta un tram amb un petit gir vers l'Oest per tal de connectar amb el col·lector actual del carrer Josep Pla. A aproximadament cada 35 m s'ha realitzat un pou de registre (un total de 35 pous) de planta quadrada d'1,8 m de costat i una profunditat de 2,10 m.

Rasa 3:

Es situa al centre del carrer i està disposada de NE a SO amb una longitud de 386 m, una amplada de 0,8 m i una profunditat de 2,4 m. La seva excavació és per a la instal·lació de la recollida pneumàtica d'escombraries (RSU). Cada 33 m aproximadament s'ha excavat un pou de registre (un total d'11 pous) de planta quadrangular d'1,9 m de costat i una profunditat de 2,4m. A banda i banda de la rasa s'han excavat diverses rases perpendiculars a la rasa principal, per a les escomeses de les edificacions, d'aquesta manera a la banda SE s'ha excavat 4 escomeses front els núm. 422, 426, 428 i 446; mentre que a la banda NO s'han excavat 3 escomeses front els núm. 391, 423 i 429.

Rasa 4:

Es tracta d'una rasa efectuada al cantó NO del carrer, front els núm. 391 i 427. Presenta una longitud de 210 m, una amplada de 0,5 m i una profunditat de 0,80 m.

Rasa 5:

La rasa està situada a la banda NO del carrer i transcorre de NE a SO. Presenta una longitud de 247 m, una amplada de 0,80 m i una profunditat de 2,30 m a l'extrem SO i d'1,90 m a l'extrem NE, tot creant el pendent necessari per a la correcta instal·lació del nou col·lector. A l'extrem SE presenta un tram amb un petit gir vers el S per tal de connectar amb el col·lector actual del carrer de Selva de Mar. Igual que en el cas de la rasa 2, s'han excavat un total de 14 pous de registre, de planta quadrada de 1,8 m de costat i 2,10 m de profunditat, ubicats cada 25 m aproximadament.

8. RESULTATS

El seguiment arqueològic ens ha permès establir una seqüència estratigràfica bastant homogènia en tot el traçat del carrer Pere IV, entre el carrer de Josep Pla i el carrer de Selva de Mar. En primer lloc s'ha identificat l'estrat UE 01 corresponent al nivell de circulació actual d'asfalt a la

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

calçada i panots a les vorers i la corresponent capa de preparació de formigó, conjunt que assoleix una potència de 0,30 m.

El següent nivell documentat correspon a l'estrat d'anivellament (UE 02) format per grava amb un gruix de 0,15 m, que cobreix un tercer estat (UE 03) d'argila ennegrida i runa d'època contemporània amb una potència que oscil·la entre l' 1,40 m i l'1,60 m. A continuació hem documentat un estrat d'argila de color marró fosc (UE 04) amb una potència de 0,3 m a la banda NE i d'1,2 m a la banda SO.

Aquests quatre estrats són els que es troben en tot el traçat de l'obra.

Atès que a les rases 2 i 3 s'ha assolit major profunditat d'excavació, s'hi ha identificat dos estrats més. Per sota el nivell UE 04 s'ha documentat un estrat d'argila de color marró clar (UE 05) amb una potència que oscil·la entre 0,3 i 0,5 m segons el tram. Per últim s'ha identificat un estrat de sorres (UE 06) de 0,40 m de potència que cobreix un nou estrat d'argiles de color marro clar (UE 07) del que no ha estat possible determinar-ne la seva potència ja que quedava fora de l'àmbit d'obra.

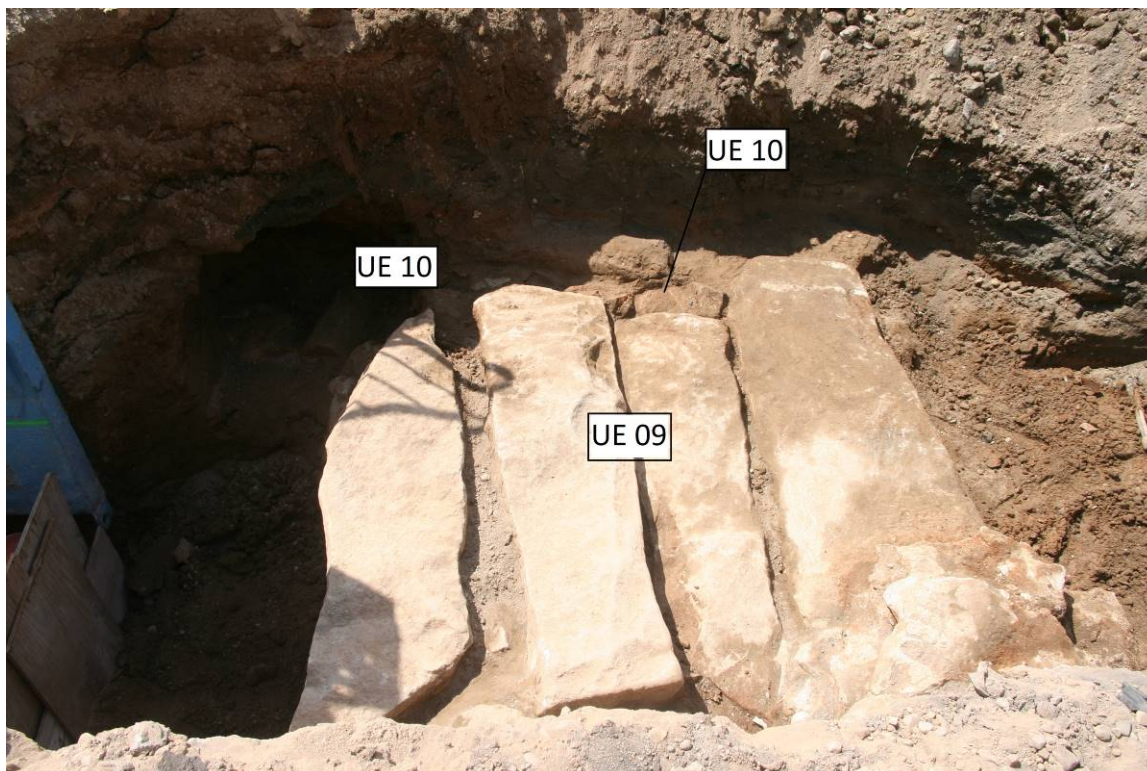
Pel què fa a les estructures localitzades, la gran majoria corresponen a clavegueres construïdes al llarg dels segles XIX i XX que encara estan en funcionament. L'element més rellevant històricament s'ha documentat front la finca núm. 426 del carrer de Pere IV i està coberta per l'estrat UE 05.

Es tracta d'una estructura consistent en 5 llosses (UE 09) d' aproximadament 1,9 m de llarg per 0,5 m d'ample i 0,3 m de gruix, disposades de NO a SE, de forma plana i paral·leles entre si, sense material de cohesió, que descansen damunt un mur (UE 10) a la banda NO i damunt l'estrat geològic (UE 06) a la banda SE. El mur UE 10 està disposat de NE a SO, i conserva una longitud de 3,57 m, una amplada de 0,41 m i una alçada d'1,02 m, bastit amb pedra irregular lligada amb morter de calç, i de la mateixa manera que les lloses, també descansa damunt l'estrat geològic UE 06.

A l'espai que formen aquests tres elements (UE 6, 9 i 10) s'hi ha identificat un estrat de llims (UE 11) d'origen al·luvial. El material ceràmic extret de l'excavació del mur UE 10, ens proporciona una cronologia vers els segles XIV-XVI (pisa blanca i blava de Paterna-Manises), fet que ens permet ubicar la construcció de l'element, en un moment *post quem* al segle XVI.

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

Estructura de lloses documentada durant les tasques de seguiment i control arqueològic.

Per altre banda, a l'alçada del núm. 428 del carrer Pere IV, durant l'obertura d'un dels pous projectats en la instal·lació de l'RSU i la realització d'una rasa per a la instal·lació dels tubs del nou sistema d'aigües netes (Rasa 3), s'ha identificat una estructura corresponent a una part d'un soterrani configurat per dos espais. El soterrani (UE 12) es troba excavat al subsòl (rasa e construcció UE 17) i està format per un mur al SO, en disposició SE-NO amb una longitud de 1,2 m i una amplada de 0,78 m; un mur al NO, disposat de SO a NE, amb una longitud de 8,44 m i una amplada de 0,35 m i el mur NE, disposat de SE a NO, amb una longitud visible d'1,4 m i una amplada de 0,78 m, tots ells amb una alçada d'1,52 m.

Al centre presenta un nou tram de mur amb disposició SE-NO, que separa el soterrani en dos espais de 3,2 m de longitud i una amplada visible de 0,95 m.

Els murs estan bastits amb formigó amb un aplacat de maons plans a trencajunt a tots els paraments vistos. Al centre d'ambdós espais s'hi ha documentat dos pilars d'obra (UE 13 a l'espai SO i UE 14 a l'espai NE), de maons lligats amb ciment portland.

L'interior del soterrani apareix reblert amb l'estrat UE 15, format per runa procedent de l'enderroc de la mateixa estructura i que descansa damunt el paviment UE 18.

9. CONCLUSIONS

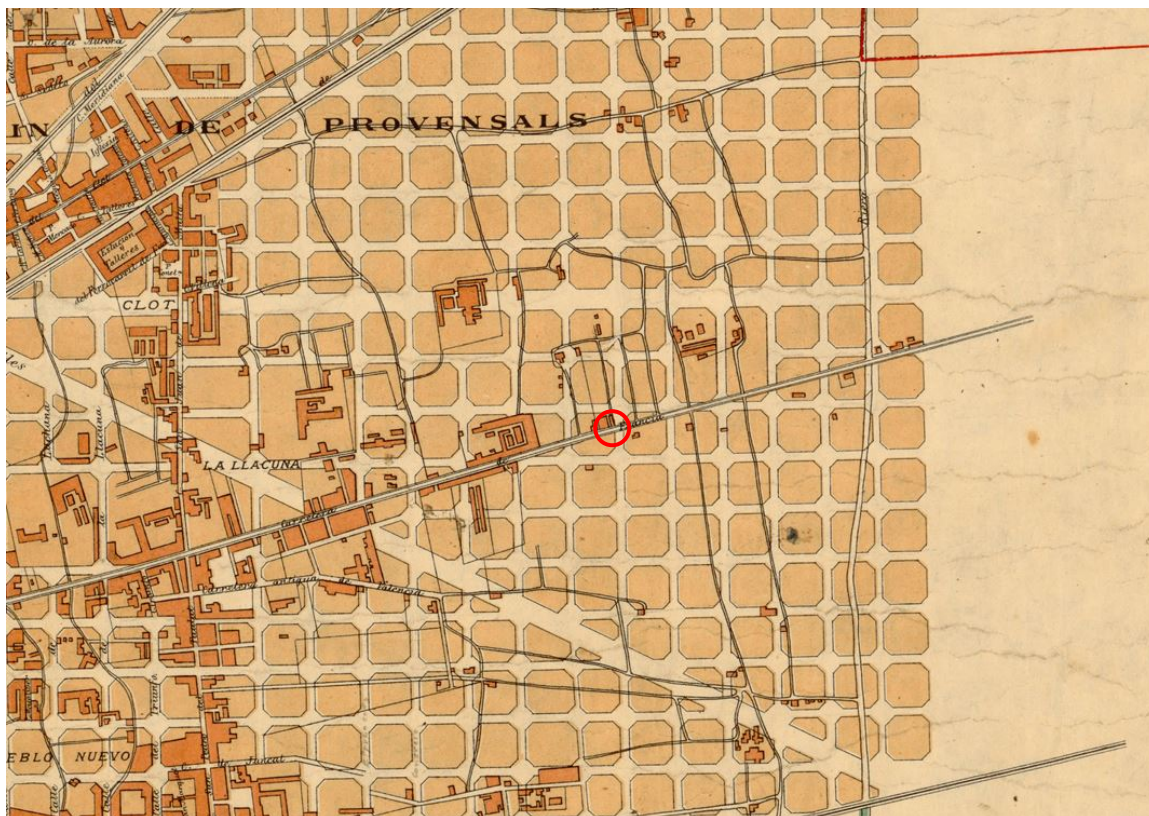
Els treballs arqueològics s'emmarquen dins el Projecte de reurbanització i infraestructures del carrer Pere IV, entre els carrers de Selva de Mar i Josep Pla. L'àmbit de l'obra s'ha ubicat front els núm. 416 i 488 i han consistit en el seguiment de l'obertura de diverses rases, com són les destinades a la instal·lació d'un nou col·lector, el sistema de recollida pneumàtic (RSU) i d'altres serveis, com d'aigua i gas.

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

Durant el seguiment de l'obertura d'aquestes rases ha estat possible documentar diversos elements arqueològics que es poden agrupar en dues fases cronològiques diferenciades.

Per una banda, a l'alçada del núm. 426 del c. Pere IV ha estat possible documentar una passera (UE 9 i 10) destinada a creuar una canalització o rec ja que previ a la urbanització, aquest espai estava ocupat per petites edificacions de caràcter rural i horta, tal com s'aprecia al *Plano de Barcelona y sus Alrededores en 1890*.

Plano de Barcelona y sus Alrededores en 1890. Indicant el punt on s'ha documentat la passera i on s'hi observa una xarxa de rec.

El material associat extret de l'interior del mur UE 10 ens proporciona una cronologia *post quem* al segle XVI. Desconeixem però, si la construcció de la carretera entre Barcelona i Mataró al segle XVIII comportà l'eliminació de l'estructura o si pel contrari, va estar en us fins entrat ja el segle XIX.

Per altra banda, front la finca núm. 428 s'hi ha identificat el soterrani UE 12 amb dos espai diferenciats. El tipus de factura que presenta (formigó i maó) ens ha fet pensar inicialment que es podia tractar d'algun dels refugis antiaeris catalogats en aquesta zona, motiu pel que s'ha procedit a la seva excavació, feines que han permès descartar aquesta hipòtesi.

Pel què fa als refugis de la guerra civil, abundants a la zona del Poble Nou, tot i els rebaixos realitzats, no s'ha documentat cap indicatiu de la seva existència.

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

10. BIBLIOGRAFIA

AD. (1991): Gran geografia comarcal de Catalunya. Barcelonès i Baix Llobregat. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

BELTRÁN, J.; MIRÓ, N. (2008): "Les pipes de Caolí del segle XVII trobades al jaciment de l'antic mercat del Born a Barcelona" dins *Quarhis: Quaderns d'arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona*, núm. 4, pp. 138-157. Museu d'Història de Barcelona. Barcelona.

GARCIA, R.; FABRA, J. (1995): *Espai i societat a la Barcelona pre-industrial*. Edicions de la Magrana. Barcelona.

HERVÁS, C.; CAHISA, M. (2003): "Urbanisme de guerra: aspectes sanitaris dels refugis antiaeris (Barcelona, 1936-1939)" dins *Gimbernat: revista catalana d'història de la medicina i de la ciència*. Vol. 39. Universitat de Barcelona: Barcelona.

MORET, L.; BOSCH, M. (2012): "Can Ricart. Casa de les Llengües", dins *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2011*. pp. 35-40. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

MARTÍNEZ, F. (2014): *La defensa passiva a Barcelona durant la Guerra Civil: Els refugis antiaeris*.

TATJER, M.; CLARÓS, S.; MANENTI, A.(2012): *L'eix Pere IV i la Diagonal*, MUHBA, Ajuntament de Barcelona.

MIRÓ, C.; RAMOS, J. (2011): "Cronotipologia dels refugis antiaeris de Barcelona", dins *Els refugis antiaeris de Barcelona. Criteris d'intervenció patrimonial*. p. 54-66. MUHBA: Barcelona

MIRÓ, C.; RAMOS, J. (2011): "Els refugis antiaeris de Barcelona (1936-1939). Una nova visió des de l'arqueologia d'intervenció", dins *Exnovo. Revista d'història i humanitats*, vol. 7. Universitat de Barcelona. Barcelona.

PALET, J.M. (1995): *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero-romana i l'altmedieval. Segles II-I aC- X-XI dC*. Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona.

PALET, J.M.; FIEZ, J.I.; ORENGA, H.A. (2009): "Centuriació i estructuració de l'Àger de la colònia Barcino: anàlisi arqueomorfològica i modelació del paisatge", dins *Quarhis*, vol. 5,. Museu d'Història de Barcelona. Barcelona, pp. 106-123.

PUJADÓ, J. (1998): *Oblits de rereguarda: els refugis antiaeris a Barcelona (1936-39)*. Abadia de Montserrat.

RIBA, O.; COLOMBO, F. (2009): *Barcelona: La Ciutat Vella i el Poblenou. Assaig de geologia urbana*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

SOLÉ, J.M.; VILLARROYA, J. (1986): *Catalunya sota les bombes (1936- 1939)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

TRAVESSET, M. (1995): "Estudi de la xarxa viària de tradició romana a l'àmbit geogràfic del pla de Barcelona", dins *Finestrelles*, núm. 7, pp. 121-147. Centre d'estudis Ignasi Iglésias / Institut Ramon Muntaner. Barcelona.

MORENO, V.(2011): "La transformació de Barcelona en el segle XVIII". Sàpiens. Recuperat de <http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2011/07/13/la-transformacio-de-barcelona-en-el-segle-xviii/> (2011).

Altres fonts

<http://www.bcn.cat>

<http://www.icc.cat>

Intervenció arqueològica
Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

ANNEX 1. RESOLUCIONS GENERALITAT DE CATALUNYA

Expedient R/N 470 K121 NB 2018/1-22307: d'autorització d'una intervenció arqueològica preventiva a: carrer Pere IV 416-488 de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

1. En data 6 de juliol de 2018 (registre d'entrada núm. 0390/2270/2018), els senyors Francisco Alcañiz, director adjunt del Departament d'Infraestructures de Barcelona Municipals S.A , i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, han presentat una sol·licitud d'intervenció arqueològica de control i excavació al carrer Pere IV 416-488 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL) del 9 de juliol al 31 d'agost de 2018.
2. En data 11 de juliol de 2018 l'arqueòloga territorial va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada. No obstant, atès que les dates d'execució sol·licitades no s'ajusten al que preveu l'article 15.3 del Decret 78/2002 sobre els terminis de resolució de la sol·licitud es proposa un canvi de dates de la intervenció del 16 de juliol al 31 d'agost de 2018.
3. En data 11 de juliol de 2018 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte de reurbanització i infraestructures del c. Pere IV, entre el c. Selva de Mar i el C. Josep Pla, al districte de Sant Martí..

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: carrer Pere IV 416-488, Barcelona, (Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals, S.A.

Direcció de la intervenció: Pau Gómez Aramburu.

Activitat autoritzada: control i excavació.

Termini de realització: del 16 de juliol al 31 d'agost de 2018.

Lloc de dipòsit provisional restes: Museu d'Història de Barcelona.

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

DEPARTAMENT DE CULTURA

Doc.original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 26/10/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

08GO3VW0C9O3FKKUEVUHDNX2QM2EBMG5

Data creació còpia:
26/10/2018
Data caducitat còpia:
26/10/2021
Pàgina 1 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Barcelona, 11 de juliol de 2018

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
La directora

M. Àngels Torras Ripoll

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

2

DEPARTAMENT DE CULTURA

Doc.original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 26/10/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

08GO3VW0C9O3FKKUEVUHDNX2QM2EBMG5

Data creació còpia:
26/10/2018
Data caducitat còpia:
26/10/2021
Pàgina 2 de 2

Expedient R/N 470 K121 NB 2018/2-22889 d'autorització d'intervenció arqueològica preventiva a: carrer Pere IV, 416-488, Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. El Departament de Cultura va autoritzar a Barcelona d'Infraestructures Municipals SA la realització d'una intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Pere IV, 416-488, Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL) del 9 de juliol al 31 d'agost de 2018.

Fets

1. En data 26 d'octubre de 2018 (registre d'entrada núm. 3186/0390/2018) els senyors Francisco Alcañiz, director adjunt del Departament d'Infraestructures de Barcelona d'Infraestructures Municipals SA, i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, han presentat una nova sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva al carrer Pere IV, 416-488, Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL) del 29 d'octubre al 30 de novembre de 2018.
2. En data 30 d'octubre de 2018 l'arqueòleg territorial va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada. No obstant, atès que les dates d'execució demanades inicialment no s'ajusten al que preveu l'article 15.3 sobre els terminis de resolució de la sol·licitud, es proposa modificar els terminis de la intervenció del 31 d'octubre al 30 de novembre de 2018.
3. En data 30 d'octubre de 2018 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia proposa autoritzar la intervenció.

Motivació

Continuació del projecte de reurbanització i infraestructures del carrer Pere IV, entre el carrer Selva de Mar i el carrer Josep Pla, al districte de Sant Martí de Barcelona.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Article 14 i següents del Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

DEPARTAMENT DE CULTURA

Doc.original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 31/10/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

00KPGOQSTK1VJ2KF4Y5WEU7SGNMD0JMS

Data creació còpia:
07/11/2018
Data caducitat còpia:
07/11/2021
Pàgina 1 de 2

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: carrer Pere IV, 416-488, Barcelona (Barcelonès).
Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals SA.
Direcció de la intervenció: Pau Gómez Aramburu (Antequem SL).
Activitat autoritzada: control i excavació.
Termini de realització: del 31 d'octubre al 30 de novembre de 2018.
Lloc de dipòsit provisional restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Barcelona, 30 d'octubre de 2018

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
La directora

M. Àngels Torras Ripoll

Doc. original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 31/10/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

00KPGOQSTK1VJ2KF4Y5WEU7SGNMD0JMS

Data creació còpia:
07/11/2018
Data caducitat còpia:
07/11/2021
Pàgina 2 de 2

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Expedient 470 K121-NB 2019-3-24894 d'autorització de pròrroga d'una intervenció arqueològica preventiva al carrer Pere IV 416-488, Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 30 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. El Departament de Cultura va autoritzar al Departament d'Infraestructures de Barcelona d'Infraestructures Municipals SA la realització d'una intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Pere IV, núm. 416-488 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL) del 9 de juliol al 31 d'agost de 2018.
2. En data 26 d'octubre de 2018 (registre núm. 0390/3186/2018) els senyors Francisco Alcañiz, director adjunt del Departament d'Infraestructures de Barcelona d'Infraestructures Municipals SA i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, van presentar una nova sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva al carrer Pere IV, núm. 416-488 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL) del 29 d'octubre al 30 de novembre de 2018, que fou resolta favorablement.

Fets

1. En data 24 de maig de 2019 (registre núm. 0390/1532/2019) els senyors Francisco Alcañiz, director adjunt del Departament d'Infraestructures de Barcelona d'Infraestructures Municipals SA i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, han presentat una nova sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva al carrer Pere IV, núm. 416-488 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL), del 29 de maig al 28 de juny de 2019.
2. En data 28 de maig de 2019 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable a l'esmentada sol·licitud.
3. En data 29 de maig de 2019, el Servei d'Arqueologia i Paleontologia, rep la documentació de l'expedient i proposa autoritzar la intervenció.

Motivació

Continuació del projecte de reurbanització i infraestructures del carrer Pere IV, entre el carrer Selva de Mar i el carrer Josep Pla, al districte de Sant Martí.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les

Plaça de Salvador Seguí, 1-9, 3r
08001 Barcelona
Telèfon 933 632 870

1

GENERALITAT DE CATALUNYA

Doc. original signat per:
Maria Angels Torras Ripoll
18/06/2019

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0FY7AOUT7ZAQJG34ECWU0N1ACFNF1NBO

Data creació còpia:
26/06/2019 12:42:41
Data caducitat còpia:
26/06/2022 00:00:00
Pàgina 1 de 2

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: carrer Pere IV, 416-488, Barcelona.
Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals SA.
Direcció de la intervenció: Pau Gómez Aramburu (Antequem SL).
Activitat autoritzada: control i excavació.
Termini de realització: del 29 de maig al 28 de juny de 2019.
Lloc de dipòsit provisional restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Barcelona, 29 de maig de 2019

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
La directora

M. Àngels Torras Ripoll

Plaça de Salvador Seguí, 1-9, 3r
08001 Barcelona
Telèfon 933 632 870

2

GENERALITAT DE CATALUNYA

Doc.original signat per:
Maria Angels Torras Ripoll
18/06/2019

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0FY7AOUT7ZAQJG34ECWU0N1ACFNF1NBO

Data creació còpia:
26/06/2019 12:42:41
Data caducitat còpia:
26/06/2022 00:00:00
Pàgina 2 de 2

Expedient 470 K121-NB 2019-2-26275 d'autorització de pròrroga d'una intervenció arqueològica preventiva al carrer Pere IV, núm. 416-488 (Barcelona, Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. El Departament de Cultura va autoritzar al Departament d'Infraestructures de Barcelona d'Infraestructures Municipals SA (BIMSA) la realització d'una intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Pere IV, núm. 416-488 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL) del 9 de juliol al 31 d'agost de 2018 i del 29 d'octubre al 30 de novembre de 2018 que fou resolta favorablement.
2. El Departament de Cultura va autoritzar al Departament d'Infraestructures de BIMSA la realització d'una nova fase d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Pere IV, núm. 416-488 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL), del 29 de maig al 28 de juny de 2019.

Fets

1. En data 8 d'agost de 2019 (registre núm. 2160/0390E/2019) els senyors Francisco Alcañiz, director adjunt del Departament d'Infraestructures de Barcelona d'Infraestructures Municipals SA i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, han presentat una nova sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva al carrer Pere IV, núm. 416-488 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem SL) del 16 d'agost al 15 de setembre de 2019.
2. En data 12 d'agost de 2019 l'arqueòleg territorial ha emès informe favorable a l'esmentada sol·licitud.
3. En data 12 d'agost de 2019, el Servei d'Arqueologia i Paleontologia rep la documentació de l'expedient i proposa autoritzar la intervenció.

Motivació

Continuació del projecte de reurbanització i infraestructures del carrer Pere IV, entre el carrer Selva de Mar i el carrer Josep Pla, al districte de Sant Martí.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

Portaferrissa, 1 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Telèfon 933 16 27 40
Fax 933 16 27 41

Doc. original signat per:
Magdalena Gasso Hoja
13/08/2019

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

07X3W2FKLIH8N8X71EIVBQGZB8RMQ9P0

Data creació còpia:
13/08/2019 11:38:51
Data caducitat còpia:
13/08/2022 00:00:00
Pàgina 1 de 2

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei d'Arqueologia i Paleontologia

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: carrer Pere IV, 416-488 (Barcelona, Barcelonès).
Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals SA.
Direcció de la intervenció: Pau Gómez Aramburu (Antequem SL).
Activitat autoritzada: Control i excavació.
Termini de realització: del 16 d'agost al 15 de setembre de 2019.
Lloc de dipòsit provisional restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Per autorització de la directora general del Patrimoni Cultural
(Resolucions de 25 de juliol de 2019)
La cap del servei de Museus i Protecció de Béns Mobles

Portaferrissa, 1 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Telèfon 933 16 27 40
Fax 933 16 27 41

GENERALITAT DE CATALUNYA

Doc. original signat per:
Magdalena Gasso Hoja
13/08/2019

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

07X3W2FKLIH8N8X71EIVBQGZB8RMQ9P0

Data creació còpia:
13/08/2019 11:38:51
Data caducitat còpia:
13/08/2022 00:00:00
Pàgina 2 de 2

Intervenció arqueològica
Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

1. Aixecament del paviment UE 1.

2. Rasa 1 a l'alçada del Carrer del Treball

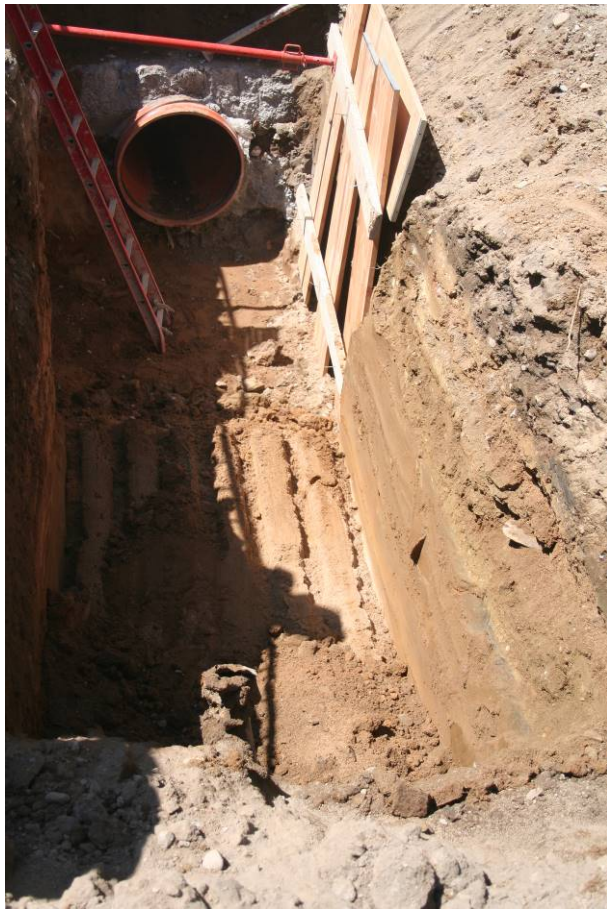
3. Soterranis documentats a la Rasa.1 .

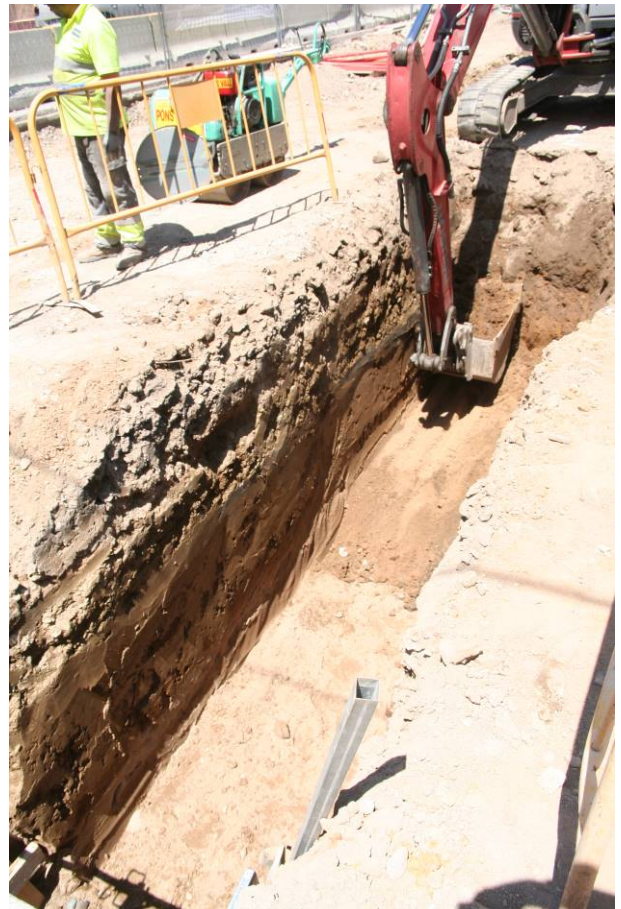
4. Rasa 1 a l'alçada del Carrer de l'Agricultura

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

5. Rasa 2, entre el C. Selva de Mar amb C. Pere IV.

6. Rasa 2, front núm. 410 del C. de Pere IV

7. Vista llosses UE 9 documentades a l'alçada del núm. 428 del Carrer de Pere IV.

8. Vista de les llosses UE 9. A la dreta veiem un element relacionat amb el antic col·lector.

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

9. Vista del mur UE 10 sobre el qual es recolza les lloses UE 9.

10. Rasa 2, alçada núm. 420 del Carrer Pere IV

11. Pou per a la Rasa 2, alçada núm. 426 del Carrer de Pere IV.

12. Rasa 2, alçada núm. 428 del Carrer de Pere IV.

13. Rasa 2, alçada núm. 446 del Carrer de Pere IV.

14. Rasa 2, alçada núm. 482 del Carrer de Pere IV.

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

15. Rasa 2, alçada núm. 484 del Carrer de Pere IV.

16. Rasa 2, alçada del Carrer de Josep Pla amb Carrer Pere IV

17. Rasa 2, alçada núm. 470 del Carrer de Pere IV.

18. Rasa 3, alçada núm. 416 del Carrer de Pere IV.

19. Rasa 3, alçada núm. 416 del Carrer de Pere IV.

20. Rasa 3, alçada núm. 428 del Carrer de Pere IV.

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

21. Rasa 3, alçada núm. 440 del Carrer de Pere IV.

22. Rasa 2, alçada núm. 446 del Carrer de Pere IV. Es pot observar la rasa per a la instal·lació d'un servei.

23. Rasa 3, alçada núm. 458 del Carrer de Pere IV.

24. Rasa 3, Carrer de l'Agricultura

25. Rasa 3, alçada del Carrer del Treball.

26. Rasa 3, alçada Carrer de l'Agricultura

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

27. Rasa 3, cantonada Carrer de Josep Pla amb Carrer de Pere IV

28. Rasa 4, alçada núm. 391 del Carrer de Pere IV.

29. Rasa 4, alçada núm. 401 del Carrer de Pere IV..

30. Rasa 4, alçada núm. 411 del Carrer de Pere IV.

Intervenció arqueològica
Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

ANNEX 3. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

<u>UE</u>	01
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Nivell de circulació actual d'asfalt a la calçada i la corresponent capa de preparació de formigó amb una potència de 0.3m. (Cota superior 4,5m /Inferior 4,2m)
<u>Seqüència física</u>	Cobreix a UE 02
<u>Interpretació</u>	Nivell de circulació
<u>Cronologia</u>	S. XX

<u>UE</u>	02
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Grava amb un gruix de 15cm (Cota superior 4,2m /Inferior 4,05m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE01 Cobreix UE 03
<u>Interpretació</u>	Estrat d'anivellament
<u>Cronologia</u>	Segle XX

<u>UE</u>	03
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat d'argila i runa d'època contemporània amb una potència entre 1,40m i 1,6m. (Cota superior 4,05m /Inferior 3,40 m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 02 Cobreix UE 04
<u>Interpretació</u>	Estrat d'anivellament
<u>Cronologia</u>	Segle XIX-XX

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

<u>UE</u>	04
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat d'argiles ennegrides entre 0,30m al cantó Est i 1,20 m al cantó Oest. (Cota superior 3,40m /Inferior 2,20m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 03 Cobreix UE 05
<u>Interpretació</u>	Nivell de circulació
<u>Cronologia</u>	Segle XIX-XX

<u>UE</u>	05
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat d'argila de color marró amb una potencia que varia entre els 0,30 i el 0,50 metres (Cota superior 2,20m /Inferior 1,80m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 04 Cobreix a UE 06
<u>Interpretació</u>	Estrat d'anivellament
<u>Cronologia</u>	Segle XIX-XX

<u>UE</u>	06
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat d'arena de color marró clar amb una potència entre els 0,40m i el 0,70m (Cota superior 1,80m/Inferior 1,40m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 05 Cobreix UE 07
<u>Interpretació</u>	Estrat d'aportació natural
<u>Cronologia</u>	Indeterminada

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

<u>UE</u>	07
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat d'argiles marrons, el qual no s'ha pogut esgotar en cap tram atès les característiques de la obra (Cota superior 1,40m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 06.
<u>Interpretació</u>	Estrat d'aportació natural
<u>Cronologia</u>	Indeterminada

<u>UE</u>	08
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estructura de pedres lligades amb morter. (Cota superior 3,40m /Inferior 3,05m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 03. Es recolza sobre UE 09 .
<u>Interpretació</u>	Estructura relacionada amb el col·lector d'època contemporània.
<u>Cronologia</u>	Segle XX

<u>UE</u>	09
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Coberta de 5 lloses de pedra. Aquestes fan entre 1,70m i 1,90m de llarg per uns 0,5m d'ample i uns 0,30m de gruix. (Cota superior 3,60m /Inferior 3,05m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 05 i UE 09 Cobreix UE 11 Es recolza UE 06 i UE 10
<u>Interpretació</u>	Coberta d'una estructura relacionada amb els regs que trobem a la zona durant el segle XVIII.
<u>Cronologia</u>	Segle XVII

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)

Barcelona, el Barcelonès

<u>UE</u>	10
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Estructura de pedres sense lligar, de les que hem pogut documentar només una part, sobre les que es recolzen les llosses de la UE 08. El parament s'eleva 1 metre. (Cota superior 3,20m /Inferior 2,20m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 09 Es recolza sobre UE 06. Se l'hi adossa la UE 11.
<u>Interpretació</u>	Part de la estructura que permet elevar les llosses (UE 09) per tal de crear una estructura de pas.
<u>Cronologia</u>	Segle XVIII

<u>UE</u>	11
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat de llims. (Cota superior 2,90m /Inferior 2,20m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 09 S'adossa a UE 10 Recolza sobre UE 06
<u>Interpretació</u>	Estrat de llims procedents d'un reg sobre el que van construir la estructura formada per les UE's 09 i 10
<u>Cronologia</u>	Època moderna

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

<u>UE</u>	12
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Mur de ciment recobert amb maons per la part interior que conforma dos soterranis d'uns 3,20m de llarg i 1,46m de profunditat cada un. Només s'ha pogut documentar 1,14m de les seves amplades. (Cota superior 4,10m /Inferior 2,36m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 02 Farceix UE 17 Farcit per UE 15 Tallat per UE 16 Igual a UE 13, UE 14 i UE 18 Seccionat per UE 16
<u>Interpretació</u>	Soterrani d'un edifici de caràcter industrial que ocupava aquest espai.
<u>Cronologia</u>	Època contemporània.

<u>UE</u>	13
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Columna de maons, de la que hem documentat uns 0,40m de la seva amplada, que trobem al soterrani del cantó Sud de la estructura UE 12. (Cota superior 4,10m /Inferior 2,36m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 02 Recolza sobre UE 18 Se l'hi recolza UE 15 Seccionat per UE 16 Igual a UE 12, UE 14 i UE 18
<u>Interpretació</u>	Columna que trobem al interior de la estructura UE 12
<u>Cronologia</u>	Època contemporània

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

<u>UE</u>	14
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Columna de maons, de la que hem documentat uns 0,40m de la seva amplada, que trobem al soterrani del cantó Nord de la estructura UE 12. (Cota superior 4,10m /Inferior 2,36m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 02 Recolza sobre UE 18 Se l'hi recolza UE 15 Seccionat per UE 16 Igual a UE 12, UE 13 i UE 18
<u>Interpretació</u>	Columna que trobem al interior de la estructura UE 12
<u>Cronologia</u>	Època contemporània

<u>UE</u>	15
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat de runa. (Cota superior 4,10m /Inferior 2,70m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 02 Farceix UE 12 Cobreix UE 18 Seccionat per UE 16
<u>Interpretació</u>	Estrat de runa provinent del enderroc de l'edifici al qual pertanyien els soterranis de la UE 12
<u>Cronologia</u>	Època contemporània

Intervenció arqueològica

Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

<u>UE</u>	16
<u>Definició</u>	Negativa
<u>Descripció</u>	Rassa
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 02 Secciona UE 12, 13, 14 i 15
<u>Interpretació</u>	Rassa per a la instal·lació d'un cable de mitja tensió.
<u>Cronologia</u>	Època contemporània

<u>UE</u>	17
<u>Definició</u>	Negativa
<u>Descripció</u>	Rassa per a la construcció de l'estructura UE 12
<u>Seqüència física</u>	Talla UE 03, 04, 05, 06 Farcida per UE 12
<u>Interpretació</u>	Rassa per a la construcció de l'estructura UE 12
<u>Cronologia</u>	Època contemporània

<u>UE</u>	18
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Paviment fet de ciment. (Cota superior 2,70m)
<u>Seqüència física</u>	Cobert per UE 13, 14 i 15 Igual a UE 12, UE 13 i UE 14
<u>Interpretació</u>	Paviment dels soterranis documentats (UE 12)
<u>Cronologia</u>	Època contemporània

Intervenció arqueològica
Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

ANNEX 4. INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

INVENTARI DE MATERIALS

Intervenció arqueològica al Carrer Pere IV, 416-488. Barcelona CODI 094/18

UE	Nº INV.	PRODUCCIÓ	FORMA	ALTRES FORMES	INF. VORES	BASES	NANSES	ALTRES	TÈCNICA	ACABAT INTERN	ACABAT EXTERN	NMIN	NMAX	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS
10	000	14005			1				TO	AL	AL				
10	000	14002			1				TO	AL	AL				
10	000	14128			1				TO	VI	VI			s. XIV-XVI	

TAULA CODIS PER A INVENTARI DE MATERIALS ARQUEOLÒGICS

CERÀMICA

1. CLASSIFICACIÓ

14002 comuna oxidada a torn
14005 comuna reduïda a torn
14128 blanca i blava Paterna-Manises

2. TÈCNICA

a torn TO

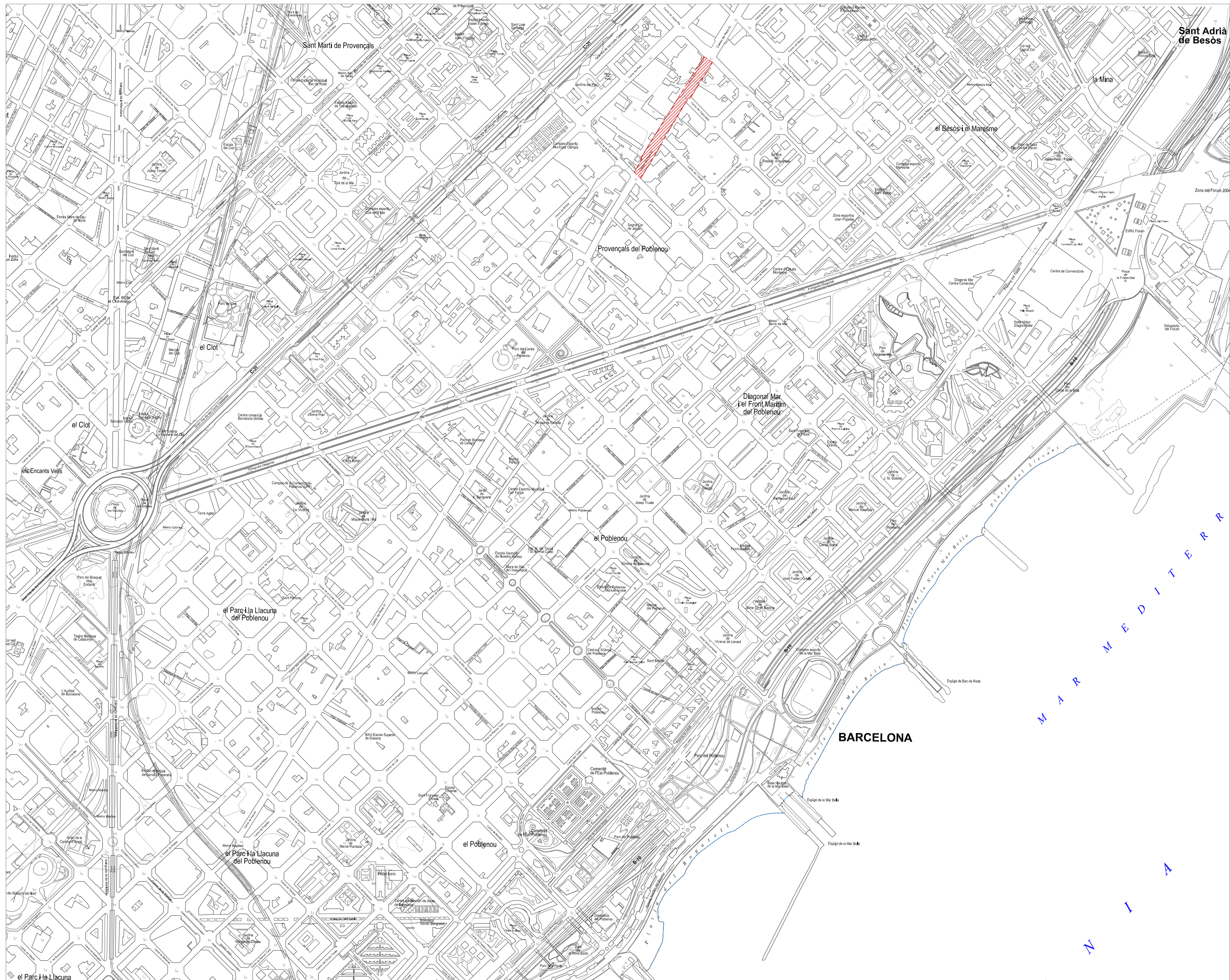
3. ACABATS

allisat AL
vidrat VI

Intervenció arqueològica
Carrer Pere IV, 416-488 (codi: 094/18)
Barcelona, el Barcelonès

ANNEX 5. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Sant Adrià de Besòs

Sant Martí de Provençals

Provençals del Poblenou

el Besòs i el Maresme

el Clot

Diagonal Mar i el Front Marítim del Poblenou

el Poblenou

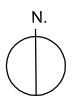
el Parc de la Llacuna del Poblenou

BARCELONA

M A R M E D I T E R R A N E A

Llegenda

--- Límits Intervenció

Lloc de la Intervenció
Carrer Pere IV, 416-488.
Districte de Sant Martí.
Barcelona (Barcelonès)

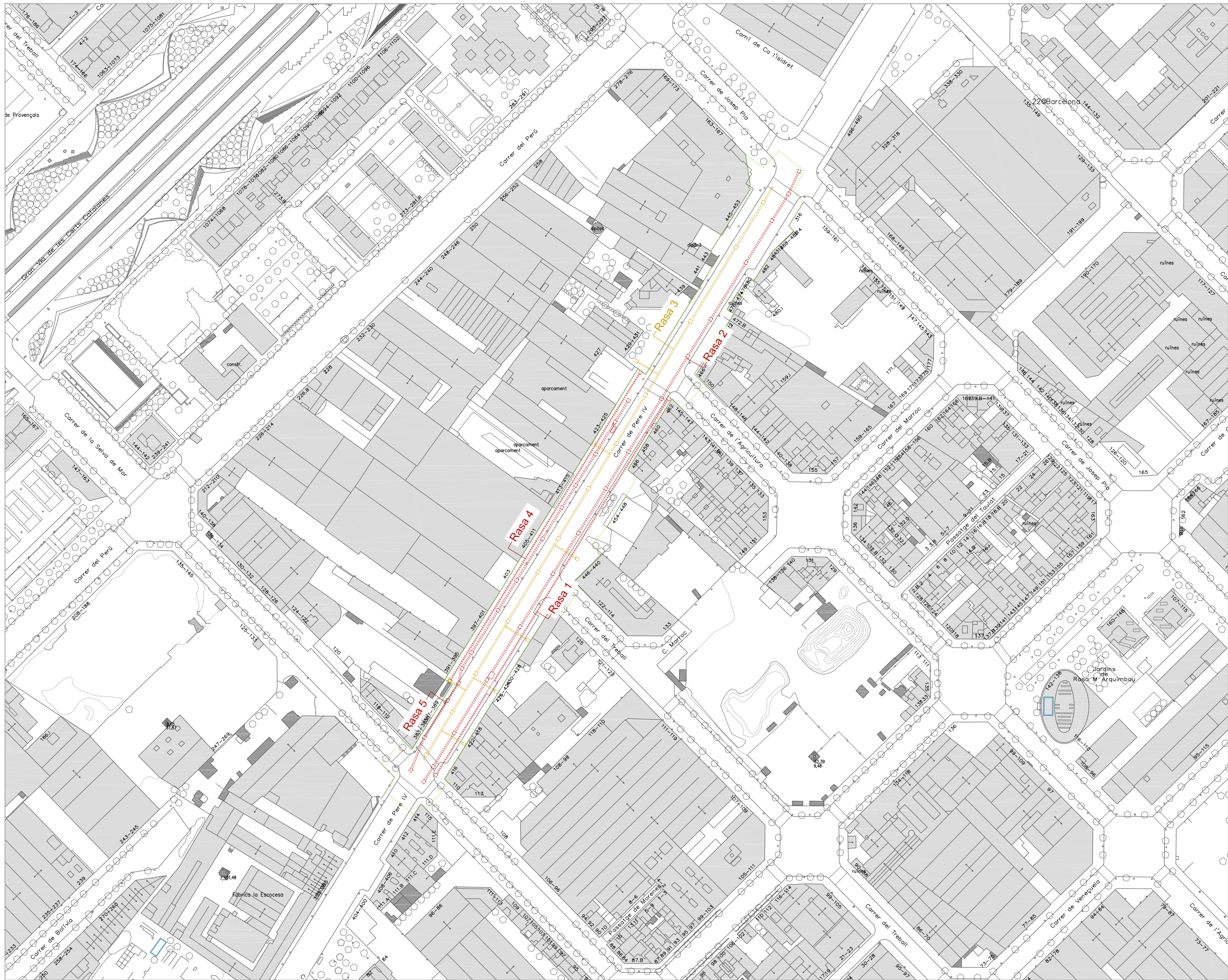
Codi: 094/18

Promoció i Finançament
BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
Plànol situació

Escala	Núm. plànol
A3 1:10000	1
Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89	
Data	Full
Gener de 2020	1 de 1

Legenda

- - - Límit àmbit de l'obra
- - - Rases col·lectors i enllunyat
- - - Rases RSU

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

Codi: 094/18

Promocó i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Ubicació rases

Escala	Núm. plànol
A3 1:2000	2
Sistema de referenciació geogràfica: <small>UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89</small>	
Data	Full
Gener 2020	1 de 1

Llegenda

- - - Límit àmbit de Fobra
- - - Rases col·lectors i enllumenat
- - - Rases RSU

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

Codi: 095/18

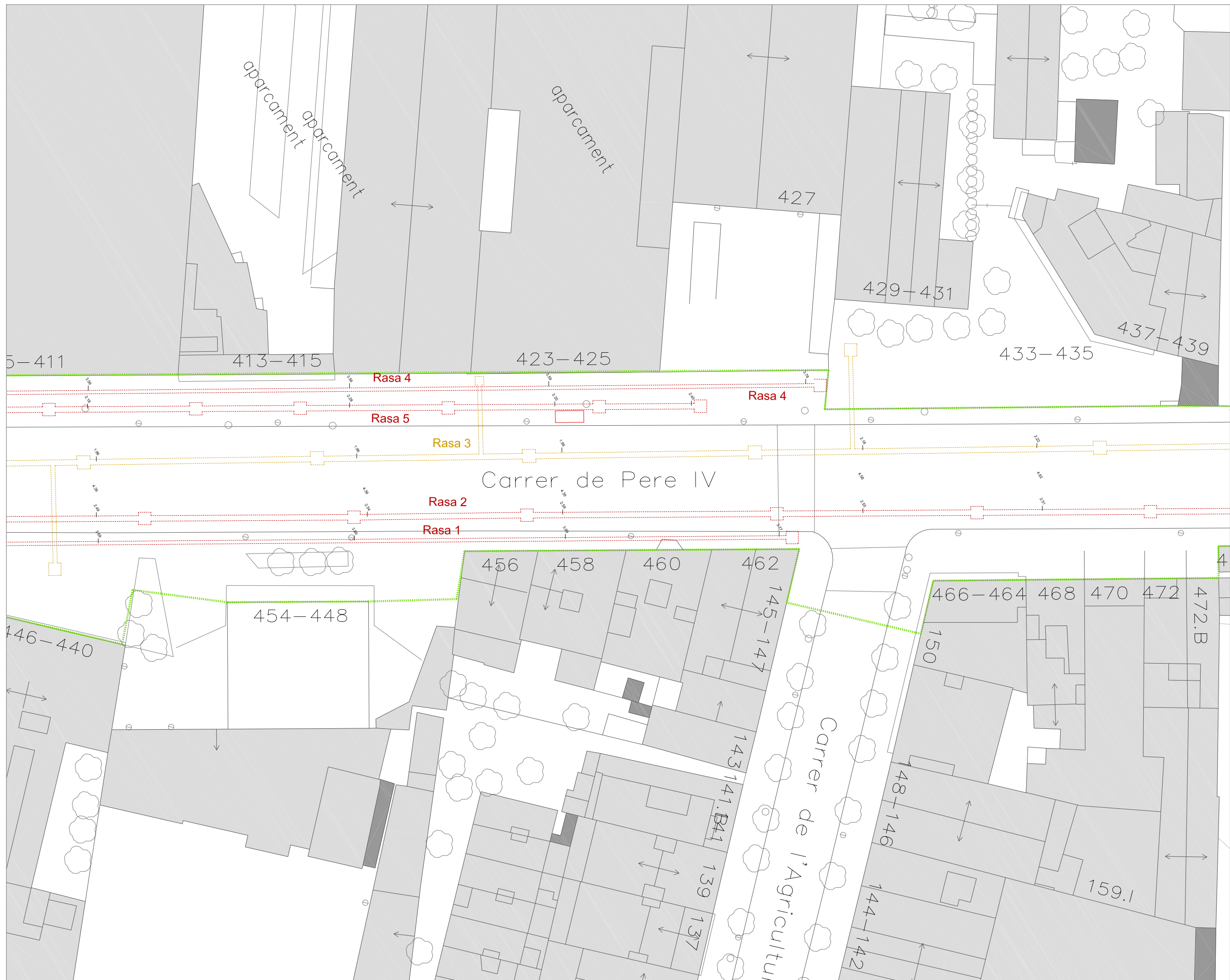
Promocó i Finançament
 BIM, SA, Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Planta rases

Escala	Núm. plànol
A3 1:500	3
<small>Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89</small>	
Data	Full
Gener de 2020	1 de 3

Llegenda

- - - Límit àmbit de Fobra
- - - Rases col·lectors i enllumenat
- - - Rases RSU

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

Codi: 095/18

Promocó i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

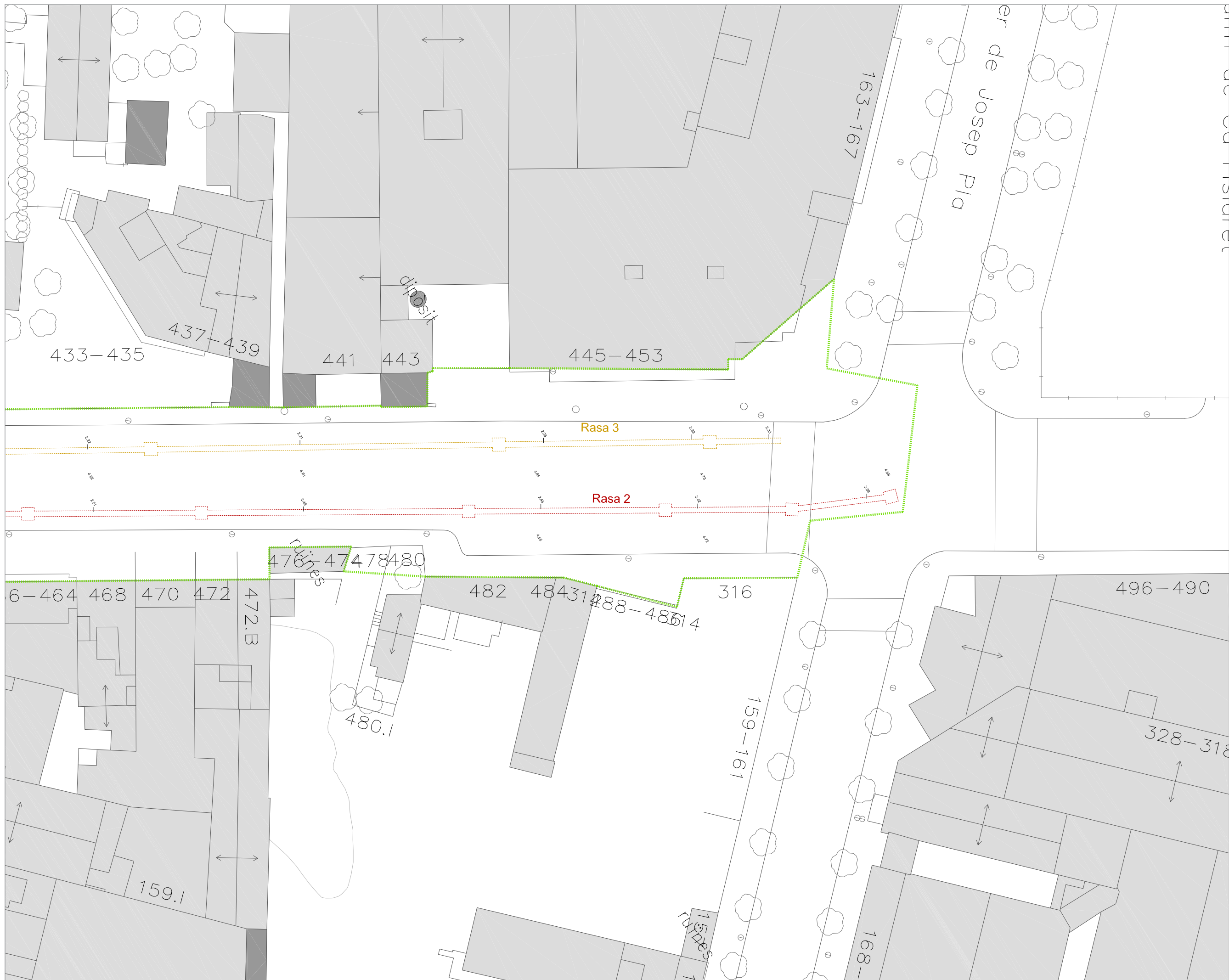
Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Planta rases

Escala Núm. plànol
 A3 1:500 **3**

Sistema de referenciació geogràfica:
 UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89

Data Full
 Desembre de 2020 2 de 3

Legenda

- Límit àmbit de obra
- Rases col·lectors i enllumenat
- Rases RSU

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

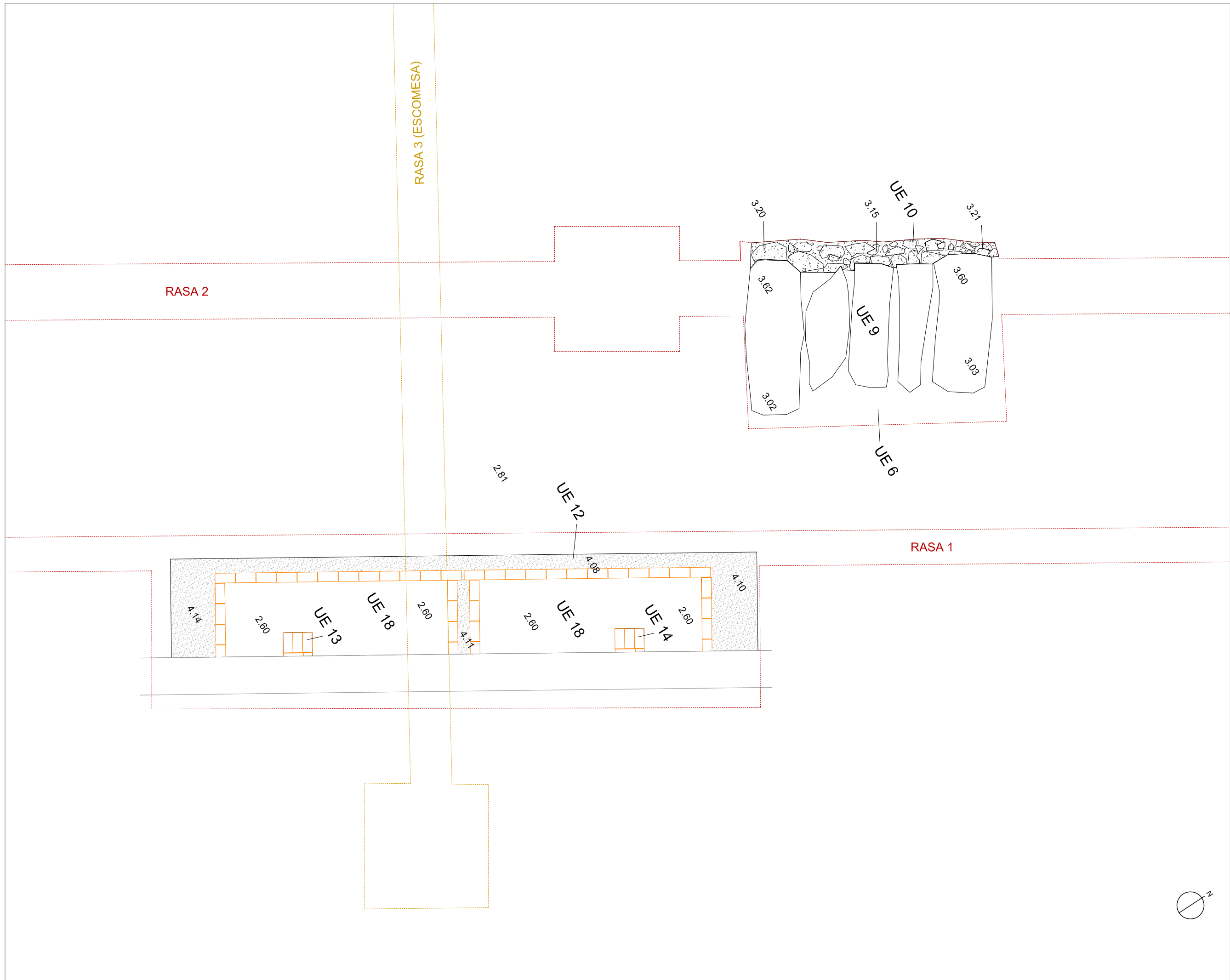
Codi: 095/18

Promocó i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Planta rases

Escala	Núm. plànol
A3 1:500	3
<small>Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89</small>	
Data	Full
Desembre de 2020	3 de 3

Llegenda

- Rases col·lectors i enllumenat
- Rases RSU
- Contron estructura
- Material construït
- Pedres
- Morter de calç
- Ombrejat estructura

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

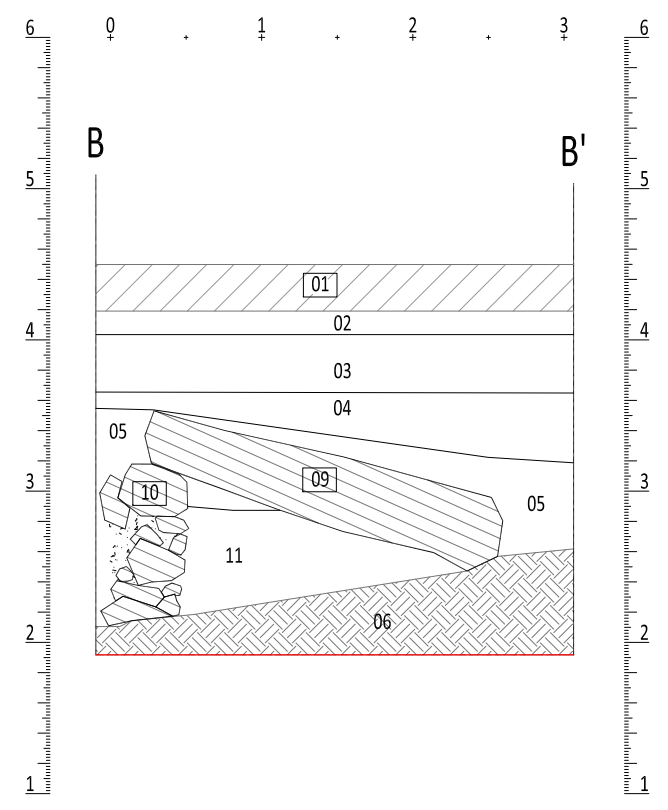
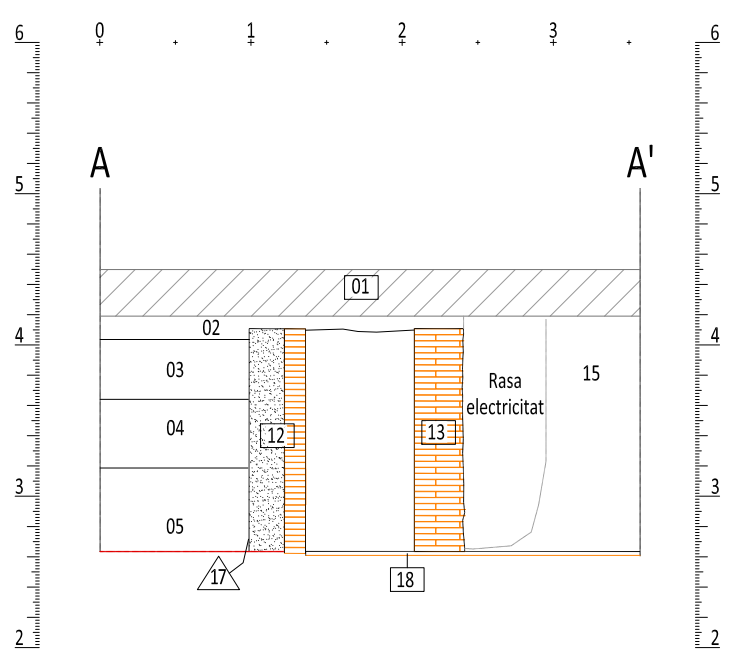
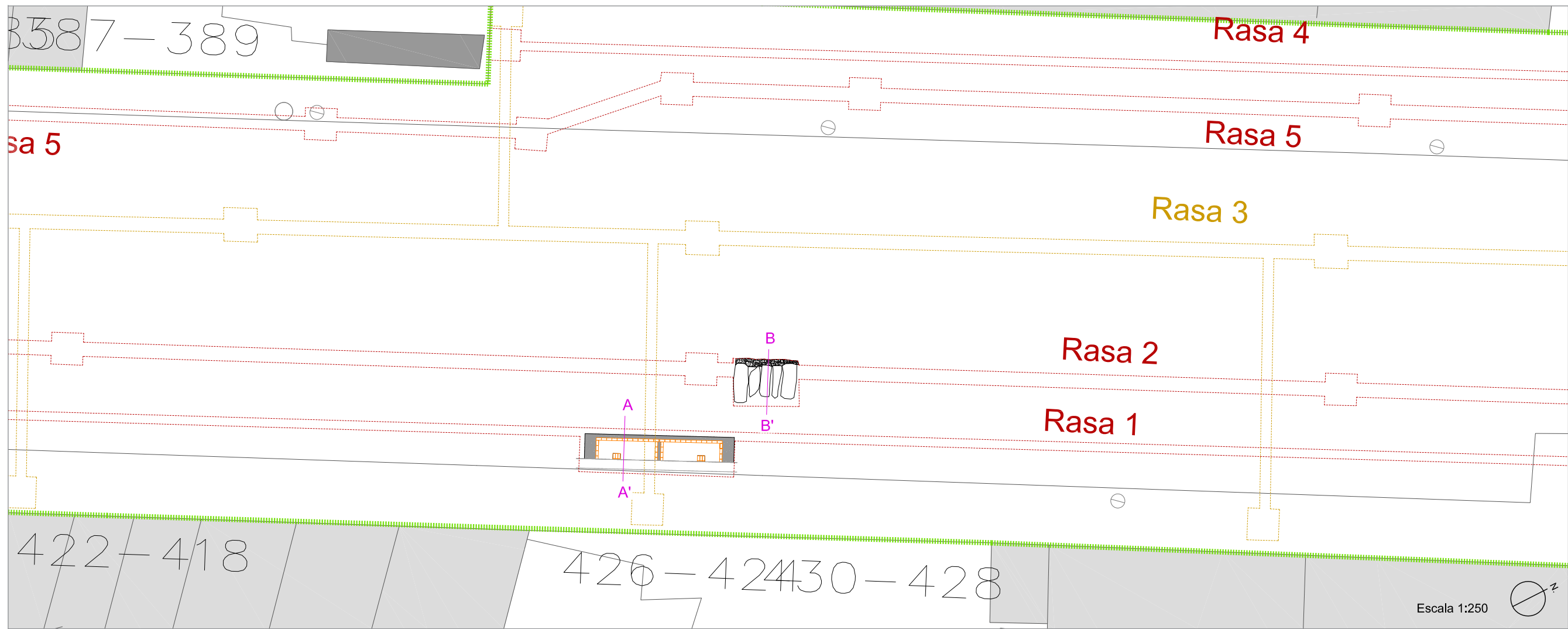
Codi: 094/18

Promocó i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Planta restes localitzades

Escala	Núm. plànol
A3 1:50	4
<small>Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89</small>	
Data	Full
Gener de 2020	1 de 1

Llegenda

- Rasas col·lectors i enllumenat
- Rasas RSU
- Contorn estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Morter de calç
- Sombrejat estructura

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

Codi: 094/18

Promocó i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

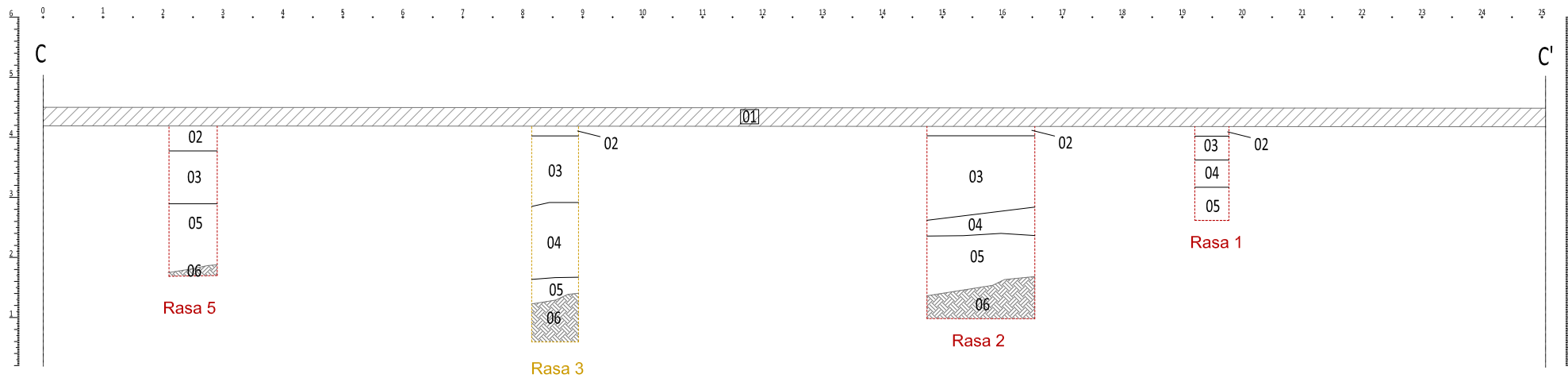
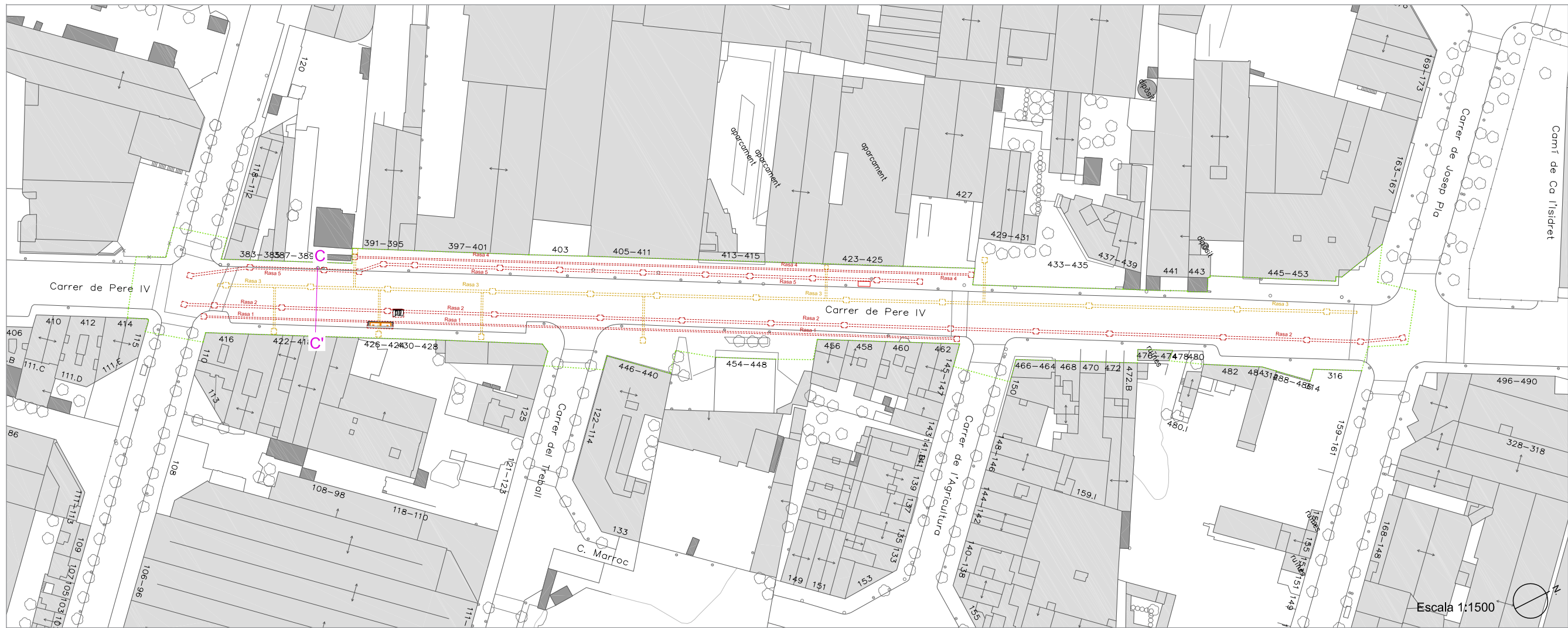
Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Seccions A-A' i B-B'

Escala Núm. plànol

A3 1:50 **5**
 Sistema de referenciació geogràfica:
 UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89

Data Full
 Gener de 2020 1 de 1

Llegenda

- - - Rases col·lectors i enllumenat
- - - Rases RSU
- Contron estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Morter de calç
- Sombrejat estructura

Uloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

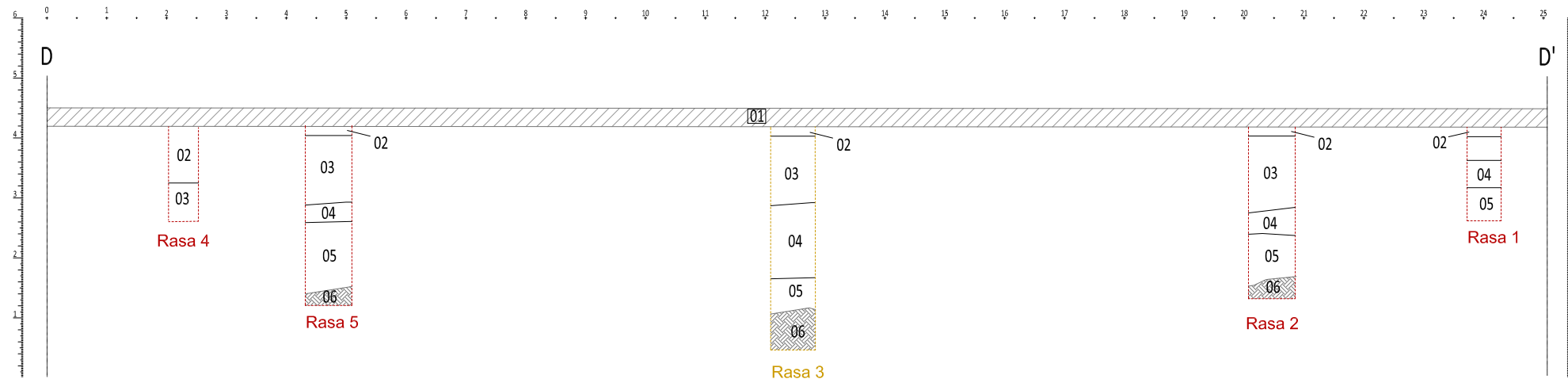
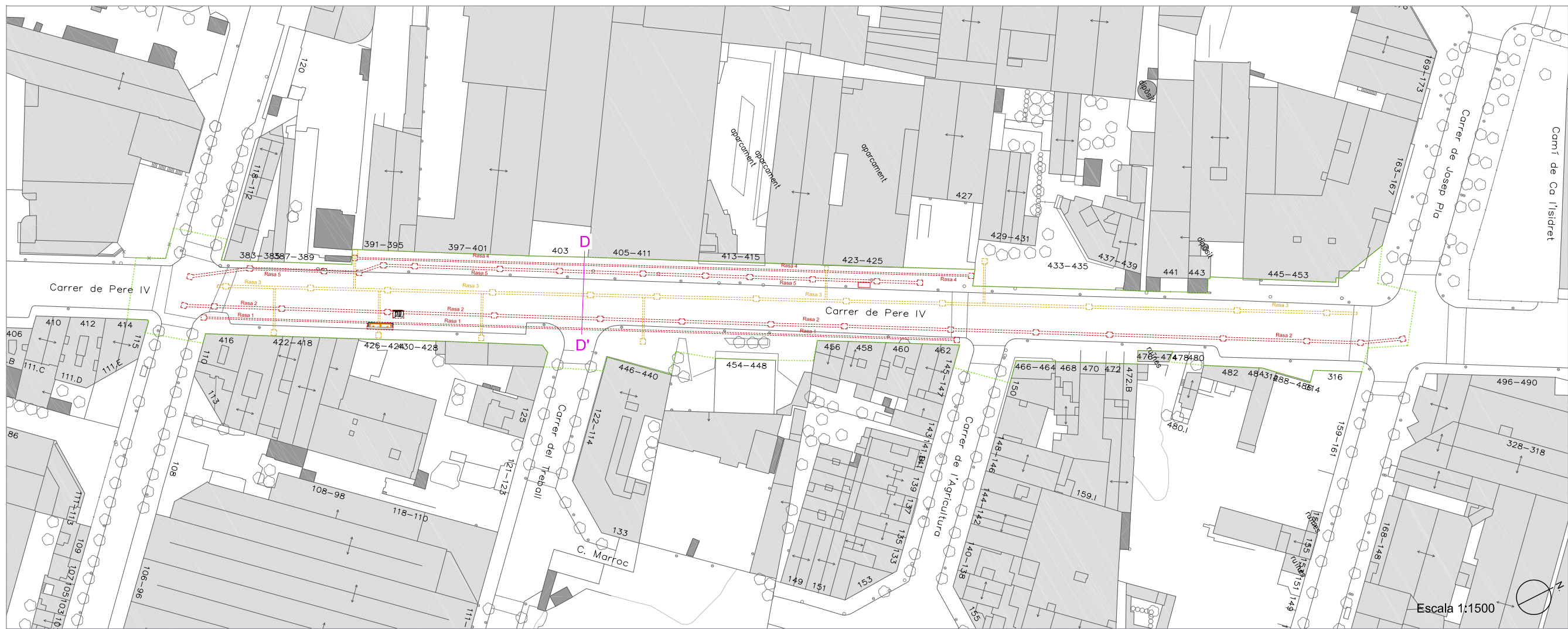
Codi: 094/18

Promocó i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Secció C-C'

Escala	Núm. plànol
A3 1:100	6
<small>Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89</small>	
Data	Full
Gener de 2020	1 de 1

Llegenda

- Rases col·lectors i enllumenat
- Rases RSU
- Contorn estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Morter de calç
- Sombreat estructura

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

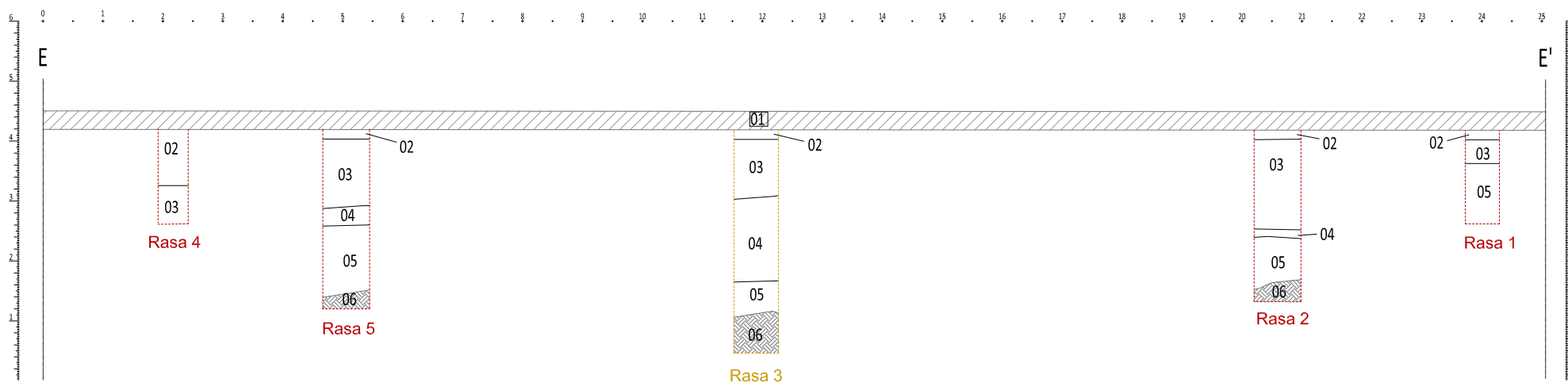
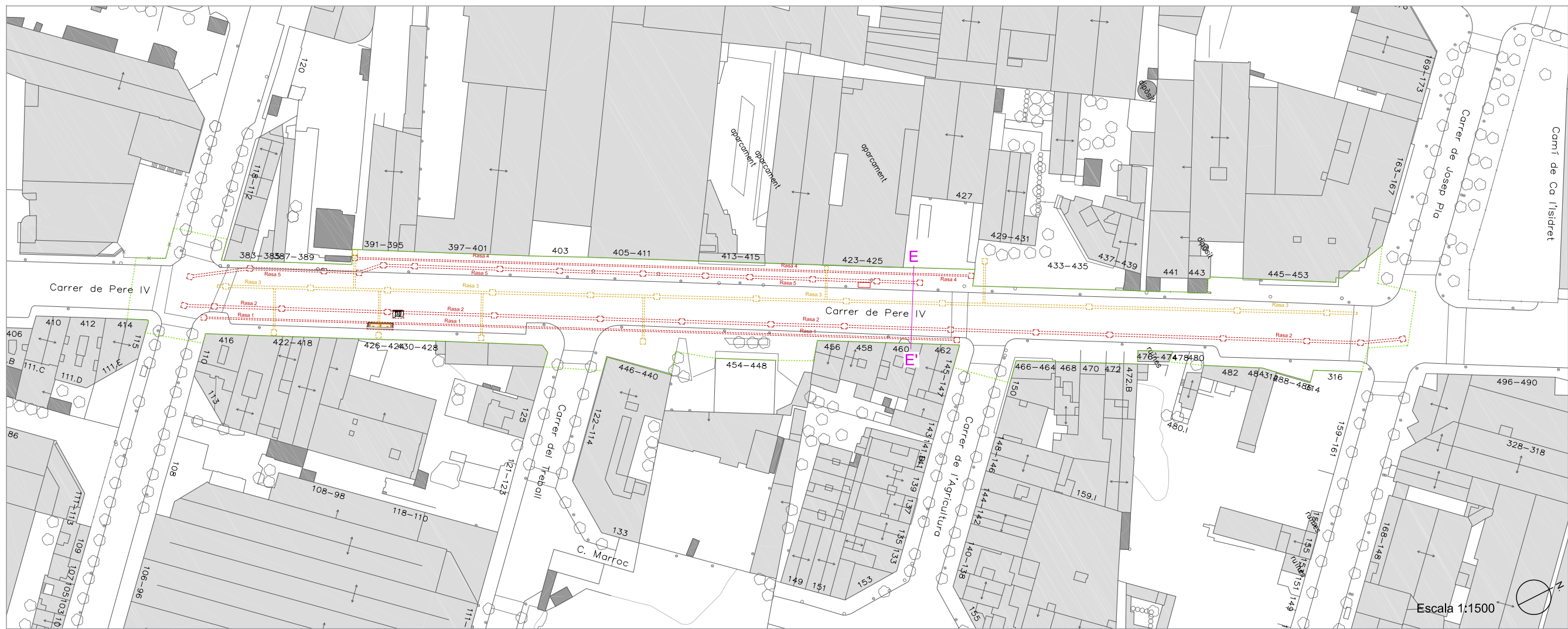
Codi: 094/18

Promoció i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Secció D-D'

Escala	Núm. plànol
A3 1:100	7
Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89	
Data	Full
Gener de 2020	1 de 1

Llegenda

- Rases col·lectors i enllumenat
- Rases RSU
- Control estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Morter de calç
- ▨ Sombrejat estructura

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

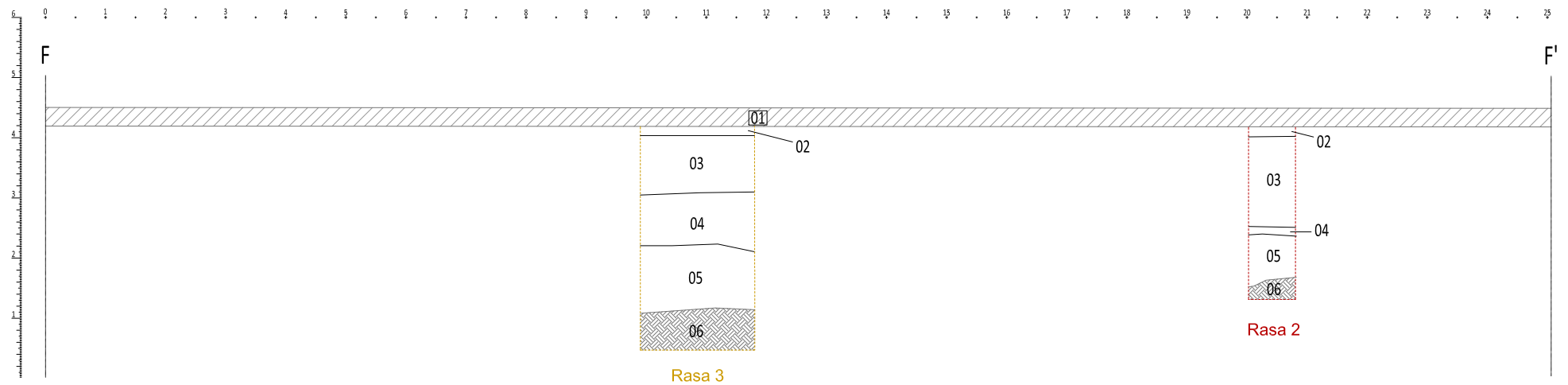
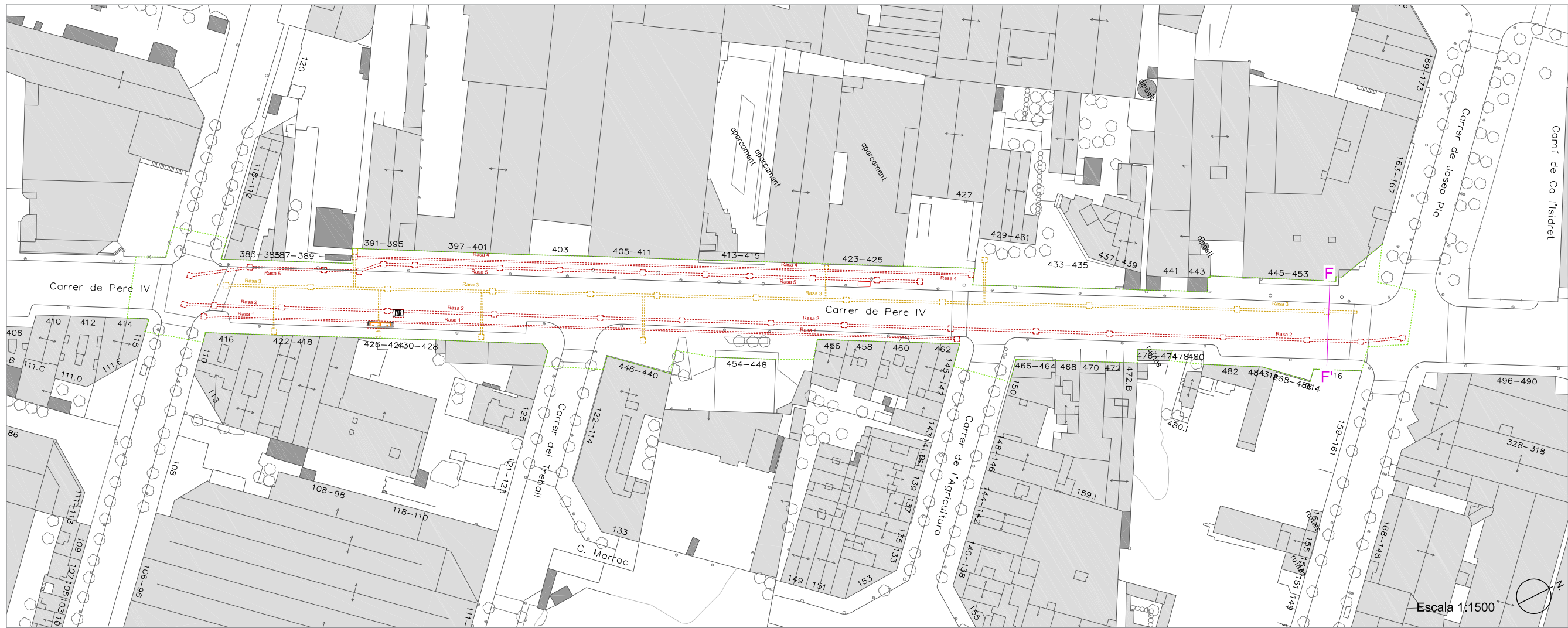
Codi: 094/18

Promoció i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Secció E-E'

Escala	Núm. plànol
A3 1:100	8
<small>Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89</small>	
Data	Full
Gener de 2020	1 de 1

Llegenda

- Rases col·lectors i enllumenat
- Rases RSU
- Contron estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Morter de calç
- Sombrejat estructura

Lloc de la Intervenció
 Carrer Pere IV, 416-488.
 Districte de Sant Martí.
 Barcelona (Barcelonès)

Codi: 094/18

Promoció i Finançament
 BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals

Direcció Arqueològica
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Secció F-F'

Escala	Núm. plànol
A3 1:100	9
<small>Sistema de referenciació geogràfica: UTM Zona 31 Hemisferi Nord amb Datum ETRS89</small>	
Data	Full
Gener de 2020	1 de 1